

Research Article

doi: [10.71633/jshsp.2024.1032342](https://doi.org/10.71633/jshsp.2024.1032342)

Investigating the Components of Urban Prosperity in Creating Residential Satisfaction with a Future Study (Case Study: Rasht City)

Saeed Zanganeh Shahraki^{1*} & Noosha Hamghadam²

1. Associate Professor, Department of Geography & Urban Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran

2. Ph.D in Geography & Urban Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran

* Corresponding author: Email: Saeed.zanganeh@ut.ac.ir

Receive Date: 27 December 2020

Accept Date: 30 August 2021

ABSTRACT

Introduction: In recent decades, the study of residential satisfaction has become one of the most important research topics across various disciplines. Understanding residential satisfaction within the framework of urban prosperity requires a structural analysis of its future to enhance satisfaction levels in cities.

Research Aim: This study aims to explore the components of urban prosperity that contribute to residential satisfaction using a futures studies approach in Rasht.

Methodology: The research is applied in nature and employs a descriptive-analytical method. Data collection in the theoretical section was conducted through document review, while practical data were gathered with input from experts and specialists in Rasht using the Delphi technique and cross-impact analysis. Additionally, the study utilized MICMAC and Scenario Wizard software to analyze residential satisfaction within the framework of urban prosperity in Rasht.

Studied Area: The geographical scope of this research is the city of Rasht.

Results: Ultimately, 12 key factors were identified, and 28 potential scenarios were considered for these factors. Among these, responsibility of officials and citizens, per capita urban production, and access to public services demonstrated the highest compatibility values for improving residential satisfaction within the framework of urban prosperity in Rasht.

Conclusion: Residential satisfaction in Rasht depends on economic and social factors such as employment, household income, and public-private sector participation. To enhance this satisfaction, futures studies scenarios focusing on urban governance and public participation can contribute to sustainability and improved living conditions.

KEYWORDS: Urban Prosperity, Residential Satisfaction, Futures Studies, Rasht City

فصلنامه علمی مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی
دوره ۱۹، شماره ۳ (پیاپی ۶۸)، پاییز ۱۴۰۳
شاپای چاپی ۵۹۶۸-۲۵۳۸ شاپای الکترونیکی ۵۹۵۸-۲۵۳۸
<http://jshsp.iaurasht.ac.ir>
صص. ۲۵۷-۲۲۹

doi: 10.71633/jshsp.2024.1032342

مقاله پژوهشی

واکاوی مؤلفه‌های شکوفایی شهری در ایجاد رضایتمندی سکونتی با رویکرد آینده پژوهی (مطالعه موردی: شهر رشت)

سعید زنگنه شهرکی^{۱*} و نوشا همقدم^۲

۱. دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران
۲. دانش آموخته دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران
*نویسنده مسئول: Email: Saeed.zanganeh@ut.ac.ir

تاریخ دریافت: ۰۷ دی ۱۳۹۹
تاریخ پذیرش: ۰۸ شهریور ۱۴۰۰

چکیده

مقدمه: در دهه‌های اخیر بررسی رضایتمندی سکونتی ساکنین از مهم‌ترین موضوعات پژوهشی در رشته‌های مختلف محسوب شده‌است. در این راستا آگاهی از رضایتمندی سکونتی در چهارچوب شکوفایی شهری نیازمند ارائه تحلیلی ساختاری از آن در آینده است، تا به وسیله آن بتوان رضایتمندی سکونتی در شهر را افزایش داد.

هدف: هدف این پژوهش واکاوی مؤلفه‌های شکوفایی شهری در ایجاد رضایتمندی سکونتی با رویکرد آینده‌پژوهی در شهر رشت می‌باشد.
روش‌شناسی تحقیق: پژوهش حاضر کاربردی و به لحاظ روش انجام، توصیفی-تحلیلی است. گردآوری داده‌ها در بخش نظری به روش اسنادی و در بخش عملی نیز با نظر خبرگان و متخصصان شهر رشت با استفاده از تکنیک دلفی و با بهره‌گیری از تکنیک تحلیل اثرات متقاطع، صورت پذیرفته است. همچنین با استفاده از نرم‌افزار میکمک و سناریو ویزارد به تحلیل رضایتمندی سکونتی در چارچوب شکوفایی شهری در شهر رشت پرداخته است.

قلمرو جغرافیایی پژوهش: قلمرو جغرافیایی این پژوهش، شهر رشت می‌باشد.
یافته‌ها: در نهایت ۱۲ عامل کلیدی شناسایی شد و تعداد ۲۸ وضعیت احتمالی برای عوامل کلیدی در نظر گرفته شد. مسوولیت‌پذیری مسئولین و مردم، تولید شهر به ازای هر نفر و دسترسی به خدمات عمومی بیشترین ارزش سازگاری را بین عوامل کلیدی در بهبود وضعیت رضایتمندی سکونتی شهر رشت در چهارچوب شکوفایی شهری دارند.

نتایج: رضایتمندی سکونتی در شهر رشت به عوامل اقتصادی و اجتماعی مانند اشتغال، درآمد خانوار، و مشارکت مردم و بخش خصوصی وابسته است. به‌منظور بهبود این رضایتمندی، سناریوهای آینده‌پژوهی با تمرکز بر حکمروایی شهری و مشارکت مردمی، به پایداری و ارتقای شرایط سکونتی کمک می‌کنند.

کلیدواژه‌ها: شکوفایی شهری، رضایتمندی سکونتی، آینده پژوهی، شهر رشت

مقدمه

در پاسخگویی به مسائل و بحران‌ها، مفاهیم و رویکردهای جدیدی برای توسعه‌های آتی شهر مطرح گردید که می‌توان به نظریه‌ها و رویکردهایی مانند: شهرهوشمند، شهرفشرد، شهرالکترونیک، شهرتاب‌آور، شهرسالم، نوشهرگرایی و شکوفایی شهری اشاره نمود (Shafei et al., 2020: 3). مفهوم شکوفایی شهری با توصیف موفقیت، سلامت، پیشرفت و خوب زیستن مطرح است و به عنوان یک ساخت اجتماعی به حوزه اعمال بشر جامه عمل پوشانده و به سنجش مکرر وضعیت‌های قابل مشاهده در شهر اطلاق می‌گردد (Maleki & Madanlood joybari, 2016: 4). عبارت "شکوفایی" از روان‌شناسی مثبت ناشی می‌شود و می‌توان بیان نمود که شهر شکوفا دارای موفقیت، ثروت و رونق، رفاه، فرصت‌های برابر و ... برای همه است (Townshend, 2020:184).

در خصوص رضایتمندی باید اظهار نمود که رضایتمندی معیاری کلیدی در ارزشیابی کیفیت محیطی به شمار می‌رود. بنابراین شناخت ترجیحات ساکنان در ارتباط با کیفیت‌ها و ارزش‌های محیطی است که تأثیر اساسی در برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری پیرامون طرح‌های ارتقای کیفیت محیط دارد و در این رهیافت حائز اهمیت خواهد بود (Alipour & Shahabian, 2020: 22). ارزیابی رضایتمندی سکونت برپایه مولفه‌های بسیاری شکل می‌پذیرد و طیف گسترده‌ای را دربرمی‌گیرد؛ نظیر مولفه‌های اجتماعی، مولفه‌های فرهنگی، مولفه‌های کالبدی، مولفه‌های خدماتی و مولفه‌های اقتصادی (Motalebi et al., 202:55).

دو موضوع مهم که به شدت با یکدیگر مرتبط هستند و تا حدودی با رضایتمندی سکونت همپوشانی دارند: وابستگی مکانی و کیفیت محیط سکونت است (Bonaiuto & Fornara, 2017:2). در دهه‌های اخیر، بررسی رضایتمندی سکونت ساکنین، از مهمترین موضوعات پژوهشی در رشته‌های مختلف، محسوب شده‌است. توجه ویژه به این موضوع چند علت عمده دارد. از نقطه نظر اول، ارزیابی ساکنین از محیط‌های سکونت می‌تواند به عنوان یکی از مهمترین معیارهای سنجش دستیابی به اهداف و ارزیابی میزان موفقیت هر طرح محسوب شود. از نقطه نظر دوم، رضایتمندی سکونت به عنوان یکی از شاخص‌های مهم کیفیت عمومی زندگی افراد به شمار می‌رود (Azmati et al., 2020: 170). رضایت سکونت از دیرباز موضوع مورد علاقه شدید روانشناسی محیطی بوده‌است (Chen et al., 2019: 1) و ارزیابی ساکنان از مطلوبیت محیط‌های سکونتشان بر دستیابی به اهداف و موفقیت پروژه‌های شهری مؤثر است (Akbarian Ronizi, 2019:113) همچنین افراد همواره می‌کوشند تا کالدهای سکونت را به ایده‌آل‌های خود نزدیک کنند؛ مداخلات کالبدی، یکی از راهکارهای ساکنین در این راستاست (Azmati et al., 2020: 169). در واقع رضایت سکونت را میتوان یک ارزیابی کلی از محیط مسکونی از دیدگاه ساکنان دانست (Fornara & Manca, 2017:441).

در خصوص ارتباط بین شکوفایی شهری و رضایتمندی سکونت باید عنوان نمود که مهمترین هدف شکوفایی شهری افزایش رفاه و رضایتمندی ساکنان می‌باشد. در واقع موضوع شکوفایی شهری برآیندی از حرکت به سمت توسعه شهری پایدار است و تحقق مؤلفه‌های آن می‌تواند منجر به رضایتمندی سکونت گردد. شکوفایی شهری به عنوان یک چارچوب مفهومی وسیع در زمینه سنجش توسعه و رفاه انسانی و اجتماعی، در ارتباط با کمیت و کیفیت شهرنشینی و متعاقباً محصول این فرآیند یعنی شرایط سکونت و زندگی شهری، ملموس می‌شود (Arbab, 2018:1). مفهوم شکوفایی شهری بررسی می‌کند که شهرها چگونه می‌توانند تولید داشته باشند و از چه طریقی مزایای این تولید می‌تواند به شیوهای عادلانه بین شهروندان تقسیم شود. این تفکر متضمن رشد اقتصادی، حاکم بودن روابط اجتماعی، پایداری محیطی و کیفیت زندگی بهتر می‌باشد (Joss, 2015:49). در واقع شکوفایی شهری صرفاً مفهومی اقتصادی ندارد و مفهومی به مراتب پیچیده دارد؛ زیرا نمی‌توان آن را با شاخص‌هایی پیش‌پاافتاده و آسان مانند مقدار پولی که مردم بدست می‌آورند محاسبه نمود. یک زندگی شکوفا شامل دیگر ابعاد غیرمادی و غیرملموس مانند حق انتخاب در شکل دادن آینده یک شهر، برخورداری از ارتباطات معنادار، تعلق به اجتماعات حامی یکدیگر و بهره‌مندی از منابع و امکانات، با هدف تبدیل آرزوهای انسان‌ها به واقعیت‌های ملموس است (Fani et al., 2020: 93).

به طور خلاصه، ما در دنیایی زندگی می‌کنیم که نیازمند انتخاب بهترین و پایدارترین گزینه‌ها است. شکوفایی شهری می‌تواند در این راستا نقش مهمی ایفا کند (United Nations, 2016: 2). در واقع شهر شکوفا با برنامه‌ریزی و راه‌های تکنیکی متنوع، بهبود عملکرد شهر و دستیابی به شکل پایدار شهری و افزایش رضایتمندی سکونت را ارائه می‌دهد (Kratke, 2011:8).

شهر رشت بزرگترین و پرجمعیت‌ترین شهر استان گیلان و کانون اداری و سیاسی آن به شمار می‌رود. شهر رشت با توجه به ویژگی‌هایش و داشتن پدیده نخست شهری، جمعیت سیال زیادی را پذیرا است. این شهر طی چند دهه اخیر رشد زیادی داشته است و طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ دارای ۶۷۶،۹۹۱ نفر جمعیت است (زیاری و همکاران، ۱۴۰۱: ۵۶-۳۱). به همین دلیل فراهم

کردن نیازهای این جمعیت و رضایتمندی سکونتی افراد، حائز اهمیت است. در زمینه شکوفایی و رونق شهری در مجموعه مدیریتی شهر رشت سازوکارهای بسیاری صورت گرفت اما به دلیل نبود عملکرد یکپارچه در این خصوص شهر رشت نتوانسته به هدف خود در این زمینه دست یابد و زمینه لازم برای تحقق رضایتمندی سکونتی ساکنان را فراهم آورد. در واقع در شهر رشت سیاست‌ها و راهبردهای مدیریتی باید به‌روزرسانی شوند و برای سناریوهای مختلف در آینده آماده شود. روش آینده پژوهی با ترسیم آینده‌های متعدد پیش روی مدیران شهری می‌تواند در این مسیر به آن‌ها کمک نموده و ضمن ارائه تصاویر فراتر از شکل عینیت یافته مسائل کنونی، مسائل احتمالی در آینده را نیز روشن نماید و زمینه لازم برای نیل به رضایتمندی سکونتی در چارچوب شکوفایی شهری را فراهم آورد. از این رو هدف پژوهش حاضر واکاوی مؤلفه‌های شکوفایی شهری در ایجاد رضایتمندی سکونتی در شهر رشت با رویکرد آینده‌پژوهی و پاسخ به دو سوال زیر است.

- متغیرهای تاثیرگذار بر آینده وضعیت رضایتمندی سکونتی در شهر رشت در چارچوب شکوفایی شهری کدام‌اند؟

- مهمترین سناریوهای احتمالی برای آینده رضایتمندی سکونتی شهر رشت در چه شرایطی قرار دارند؟

شکوفایی شهری مفهومی است که نخستین بار در دهه ۱۹۳۰ میلادی پیرامون آن بحث صورت گرفت و تا به امروز مطالعات مختلفی برای تکمیل آن صورت گرفته‌است. این موضوع در سال ۲۰۱۲ به صورت رسمی در برنامه اسکان بشر ملل متحد توسط جان کلو^۱، مدیر اجرایی اسکان بشر ارائه شد و در گزارش منتشر شده آن نگاهی ورای تفکر رشد اقتصادی شهرها و تصمیم گیرهای مبنی بر آن را که سال‌ها مرجع سیاست‌گذاری بودند به دنبال دارد (Ahadnejad et al., 2019:18). شهرها تنها زمانی که اهداف زیست محیطی و اجتماعی‌شان به طور کامل با اهداف اقتصادیشان یکپارچه شود، شکوفایی خود را حفظ می‌کنند. ارزیابی پایداری به سیاست‌گذاران در تصمیم‌گیری بایدها و نبایدها برای پایداری بیشتر شهرهایشان کمک می‌کند (Yigitcanlar et al., 2015: 36). ساساکی^۲ شکوفایی شهری را در قالب فرصت‌های شهروندان جهت کشف و پیدا کردن دانش و رشد فکری در کنار آموزش، پیگیری و دنبال کردن به دلیل کار و تفریح معنادار و ارزشمند در محدودیت‌های اخلاق و اکوژیک می‌کند (Arbab, 2018: 3). برنامه اسکان بشر ملل متحد بررسی‌هایی در سال ۲۰۱۲ با حضور کارشناسانی از آسیا، آفریقا، آمریکای لاتین و کشورهای عربی در ۵۴ از کشورهای توسعه یافته در جهت مفهوم‌سازی شکوفایی و شناسایی آن انجام داد و توافق کردند که یک شهر شکوفا از ادغام پنج بعد بهره‌وری، توسعه زیرساخت، کیفیت زندگی، برابری و مشارکت اجتماعی و پایداری محیط‌زیست است که به‌عنوان پرده‌های یک چرخ‌دنده هستند، مرکز چرخ متشکل از مؤسسات دولتی، قوانین و شیوه‌های برنامه‌ریزی شهری است که برای حفظ تعادل میان ابعاد مختلف ضروری است (Sanda, 2015: 2). نخستین کلید اصلی در رابطه با شکوفایی، سرمایه انسانی است که دانش و مهارتی که تحت نظارت آموزش کسب می‌شود و تجربه‌ای که به واسطه زندگی کاری، آموزش و رفتار اقتصادی کسب می‌گردد. کلید دوم ارتباط است که در قالب روابط بیرونی و درونی تعریف می‌شود و میزان آن نتیجه تمرکزی است که وابسته به روابط خارجی و داخلی در بازار کار و تولیدکنندگان و کاربران دانش است و به زیرساخت وابسته هستند. گرایش برای کارآفرینی عامل دیگری است که شامل پدیده‌های سازمانی و فرهنگی پیچیده‌ای است که برای سرمایه‌گذاری و نوآوری انگیزه هستند. مهمترین و نهایی‌ترین عامل توانایی برای مواجهه با عدم تعادل و توازن‌های ذاتی و طبیعی در توسعه شهری است (Prager, 2017: 1). شکوفایی شهری نگاهی منحصر به فرد و جامع به توسعه شهر پایدار را فراهم ساخته که ابعاد متفاوت رشد را از چهار طریق (۱) چارچوبی منعطف برای بازبینی و نظارت، (۲) چارچوبی جهت ارتقا یکپارچگی، (۳) ابزاری نوآورانه جهت تحلیل فضایی و (۴) ابزار تصمیم‌سازی چند مقیاسی، تبیین می‌کند (Unhabitat, 2016). حمایت از ابتکار شکوفایی شهری و تلاش برای تقویت معرفه‌های فرهنگی و اجتماعی ملل مختلف سبب می‌گردد تا تبادل تجربیات خوب شهرهای موفق در هر یک از محورهای شکوفایی شهری، مورد توجه قرار گیرد و درک وضعیت بحران‌های شهرهای معاصر با یک ارزیابی جدی امکانپذیر گردد (Daneshpour et al., 2019: 18).

جدول ۱. بیانیه شهر شکوفا

شهر شکوفا شهری است که:	
تولید اقتصادی	به رشد اقتصادی و توسعه کمک کند، تولید سرمایه و درآمد داشته باشد، مشاغل مناسب و فرصتهای برابر را از طریق سیاستهای اقتصادی و اصلاحات مؤثر برای همه فراهم آورد.
توسعه زیرساخت‌ها	زیرساختهای مناسب (اب، فاضلاب، راه‌آهن، فناوری اطلاعات و ارتباطات) را فراهم آورد تا استانداردهای زندگی تقویت شده و تولید، ارتباطات و حمل و نقل، بهبود یابد.

1. Joan Clos

2. Sasaki

کیفیت زندگی	استفاده از فضاهای عمومی را برای بهبود حس انسجام اجتماعی و هویت مدنی، افزایش می‌دهد. علاوه بر آن ایمنی و امنیت مال و جان مردم را تضمین می‌کند.
عدالت و مشارکت اجتماعی	توزیع عادلانه ناشی از منافع شکوفایی را بین افراد تضمین می‌کند. فقر و تشکیل محله‌های زاغه نشین را کاهش می‌دهد، از حقوق گروه‌های اقلیت و اقشار آسیب‌پذیر دفاع می‌کند، برابری جنسیتی را بهبود می‌بخشد و مشارکت مدنی را در حوزه‌های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی تضمین می‌کند.
پایداری زیست‌محیطی	از سیاست‌های حفاظت از محیط‌زیست شهری و منابع طبیعی حمایت می‌کند، بهینه‌سازی انرژی را دنبال می‌کند، فشار بر زمین‌های اطراف شهر و منابع طبیعی را کاهش می‌دهد و از طریق راهکارهای سبز و خلاق، تلفات محیط‌زیست را کاهش می‌دهد.
حکمرانی و قانونگذاری شهری	شهرها از طریق حاکمیت مؤثر شهری و رهبری تحول‌گرا بهتر می‌توانند پایداری و شکوفایی مشترک را با هم ترکیب کنند، با به کارگیری سیاست‌های مناسب و مؤثر، قوانین و مقررات و ایجاد چارچوب‌های نهادی مناسب با نهادهای نیرومند محلی و نهادهای ایمن.

Source: UN-Habitat, 2012

رضایتمندی سکونت یک موضوع مهم در مطالعات شهری، جغرافیا و برنامه‌ریزی است (Austin et al., 2-4: 419) و مطالعات رضایتمندی سکونت نمونه‌ای از یک معیار "ذهنی" است، زیرا متکی بر ابزارهای خودسنجی است که از طریق آن فرد درک خود یا ارزیابی خود را بیان می‌کند، درحالی که اقدامات "هدف" شامل ابزارهای رشته‌های فنی یا رتبه‌بندی تخصصی است (Manca et al., 2019: 1). رضایتمندی شهروندان از جمله شاخص‌هایی است که در بهبود و کارایی پایداری محیط شهری بسیار تأثیرگذار است (Jianbo, 2019: 57). با وجود اینکه دانش و بحث‌های زیادی در مورد رضایت سکونت وجود دارد، شواهد کمی در رابطه با ماهیت سیال آن و عوامل مؤثر آن وجود دارد (Kabisch et al., 2012:1). رضایت سکونت می‌تواند به رضایت با مسکن (رضایت مسکن)، رضایت از محله (رضایت محله‌ها) و رضایت کلی از منطقه تقسیم شود (Smrke et al., 2018: 68). رضایتمندی سکونت، مفهومی پیچیده است که توسط محققین مختلف مورد بررسی قرار گرفته‌است، بسیاری از مطالعات، عوامل تعیین کننده رضایت مسکونی را در زمینه‌های مختلف، به عنوان مثال، در سطح محله و کشور بررسی کرده‌اند (Davoodi & Ulas Dagli, 2019: 1). رضایت سکونت می‌تواند به عنوان تحقق شرایط سکونت فردی در رابطه با نیازها، انتظارات و اهداف ساکنان تعریف شود (Abolfathi Momtaz et al., 2018: 89).

رضایتمندی سکونت را می‌توان وضعیتی دانست که ساکنان علاوه بر مسائل و تسهیلات کالبدی بر مسائل اجتماعی و فرهنگی و مناسبات بین ساکنان نیز توجه دارند و از کیفیت آن‌ها در محیط مسکونی خود رضایت دارند (Khanizadeh & Razavian, 2019: 223). مادامی که از شاخص‌های کلیدی رضایتمندی، ارزیابی مداوم صورت گیرد و نتایج این اندازه‌گیری‌ها مناسب و به موقع در محیط اجرا شود، دستیابی به توسعه محیط سکونت ممکن خواهد شد (Hanak et al., 2015: 496). می‌توان بیان نمود که رضایت از محله یک بازدارنده قوی برای تفکر در مورد حرکت و جابه‌جایی به محله‌ای جدید است (Sharp, 2018: 1). ویژگی‌های جمعیتی- اجتماعی ممکن است بر رضایت سکونت اثر بگذارند و پیوند اجتماعی یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر رضایت سکونت است (Lin & Li, 2017: 76). همچنین سیستم حمل‌ونقل را نیز می‌توان به عنوان یکی از عوامل مهم در رضایتمندی سکونت بحساب آورد (Gan et al., 2019: 869). در واقع شکاف بین آرزوها و واقعیت می‌تواند با یک معادله نسبت به بهترین شکل نشان داده شود، به طوری که شکاف بین واقعیت و اشتیاق افزایش می‌یابد، رضایت سکونت کاهش می‌یابد (Jiang et al., 2018).

جدول ۲. مولفه‌ها و نماگرهای ارزیابی رضایتمندی از کیفیت محیط سکونت

مؤلفه	نماگر
دسترسی	دسترسی به فضای سبز، دسترسی به خدمات تجاری روزمره، دسترسی به فضای آموزشی، دسترسی به مراکز بهداشتی- درمانی، دسترسی به مراکز گذران اوقات فراغت، دسترسی به ایستگاههای اتوبوس و وسایل نقلیه عمومی، دسترسی به اماکن مذهبی، دسترسی به امکانات ورزشی، دسترسی به خدمات عمومی شهر، دسترسی به بانک و عابربانک، دسترسی به فضاهای پارکینگ.
ویژگی‌های اجتماعی	سرزندگی و نشاط در شهر، تعامل با همسایگان، رضایت از تراکم جمعیت، احساس آرامش در شهر، تمایل به کمک به همسایگان، اعتماد به شهروندان، همکاری با شهرداری، امنیت در شهر، جرم و جنایت، دل بستگی و تعلق به مکان، احساس مسئولیت، سر و صدا و شلوغی، دلپذیری مکان، مشارکت مردم.
ویژگیهای فیزیکی- کالبدی	کیفیت پیاده راهها، تمیزی معابر، زیبا و طراحی معابر، جانمایی مناسب میلمان شهری، نظافت و پاکیزگی شهر ایمنی مرتبط با تردد وسایل نقلیه، آلودگی هوا، آلودگی صوتی، زیبایی ساختمان و بناهای شهر، تراکم ساختمانی شهر، بوهای نامطلوب زیاده و بوی رواناب و فاضلاب شهر، عرض معابر شهر.
واحد مسکونی	استحکام واحد مسکونی، رعایت استانداردهای ایمنی، مساحت واحد مسکونی، امکانات و تسهیلات مسکن، تعداد اتاق، زیبایی و طراحی مسکن، هزینه نگهداری واحد مسکونی، کیفیت سیستم سرمایشی و گرمایشی واحد مسکونی.
خدمات عمومی	جمعآوری و دفن زباله، جمعآوری آبهای سطحی، زیباسازی شهر توسط شهرداری، وضعیت آسفالتهای معابر، مناسب بودن روشنایی معابر.

منبع: الهیاری اصلی عربانی و همکاران، ۱۳۹۷

دیمونا و اولوتا^۱ (۲۰۲۰)، در پژوهشی با عنوان تجزیه و تحلیل سطح رضایت ساکنان از مسکن و محیط مسکونی شش املاک مسکونی اشغالی در شهر بنین، ایالت ادو، نیجریه به این نتیجه رسیدند که کیفیت مسکن و محیط ساخت‌وساز برای رضایتمندی سکونت ساکنان ضروری است. این مطالعه به بررسی میزان رضایت ساکنین با محیط مسکونی و محله یا ساختمان شش ملک مسکونی اشغال‌شده در شهر بنین، ایالت ادو، نیجریه می‌پردازد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS تجزیه و تحلیل شد. و داده‌ها با استفاده از پرسشنامه، مصاحبه حضوری و مشاهدات فیزیکی جمع‌آوری شد. ابزارهای مورد استفاده برای تحلیل داده‌ها عبارتند از: میانگین، انحراف معیار و تحلیل رگرسیون طبقه‌ای. نتایج نشان داد که تغییرات شاخص رضایت نسبی در ابعاد زیست‌محیطی برای مناطق قدیمی‌تر و نسبتاً جدیدتر وجود دارد. زین‌العابدین^۲ و همکاران (۲۰۱۹)، در مقاله‌ای با عنوان رضایت مسکونی: بررسی ادبیات و چارچوب مفهومی به بررسی چندین متغیر معرف ویژگی‌های مسکن و محله پرداختند، ویژگی‌های اجتماعی - جمعیتی و همچنین درک آن‌ها از شرایط مسکن و محله مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند تا مشخص شود که تا زمانی که یک نظریه کلی رضایت مسکونی یا نارضایتی رخ دهد، مطالعات بیشتری لازم است. متغیرهای تأثیرگذار بر میزان رضایتمندی سکونت یا نارضایتی ساکنان با توجه به اهداف تحقیق متفاوت است. این امر نشان می‌دهد که مطالعات بیشتر بر روی رضایتمندی سکونت می‌تواند به صورت موردی خاص در هدایت سیاست‌های مسکن انجام شود. یین^۳ و همکاران (۲۰۱۸)، در مقاله‌ای با عنوان ارزیابی رضایت مسکونی و مکانیسم نفوذ (مطالعه موردی: شهر جینان)، با استفاده از آنالیز فاکتور و تحلیل رگرسیون، سیستم شاخص رضایتمندی محیط مسکونی مناسب برای شهر جینان تعیین شد تا رضایت مصرف‌کنندگان با مسکن جدید تعیین شود و عوامل زمینه‌ای مؤثر بر رضایت مسکونی مورد بررسی قرار گیرد. پنج عامل از جمله: شرایط فیزیکی مسکن، امکانات عمومی، مکان، خدمات ملک و تصویر سازمانی تأثیر قابل توجهی بر رضایت مسکونی دارند. در بین عوامل، امکانات عمومی مانند مدارس و سوپر مارکت‌ها عوامل اصلی تأثیرگذار بر رضایت مسکونی هستند. در نهایت، یک مدل رگرسیون خطی چندگانه از رضایت مسکونی تنظیم شد و مکانیزم تأثیر عوامل مختلف بر رضایت مسکونی را شرح داد که یک رابطه قوی بین رضایت مسکونی و عوامل کنترل مرتبط را نشان می‌دهد. مطلبی و همکاران (۱۳۹۹)، در مقاله‌ای با عنوان ارزیابی تأثیر ارزش‌های اجتماعی در میزان رضایت مردم از فضای سکونت (نمونه موردی: محله چرنداب شهر تبریز)، به مفهوم ارزش‌های میراث معماری و شهرسازی در بافت‌های کهن و تاریخی شهری، خاصه ارزش‌های اجتماعی به بررسی جایگاه و تأثیر ارزش‌های اجتماعی در میزان رضایتمندی ساکنان در محله چرنداب شهر تبریز پرداخته شده است. نتایج نشان می‌دهد که در محله چرنداب شهر تبریز، اولین اولویت تأثیرگذار بر رضایتمندی ساکنان، ارزش‌های مولفه‌های اجتماعی بوده و مولفه‌های فرهنگی و کالبدی با اختلاف بسیار کم اولویت دوم و سوم را به خود اختصاص داده‌اند. شافعی و همکاران (۱۳۹۹)، در مقاله‌ای با عنوان ارزیابی ابعاد شکوفایی شهری در شهر شهریار، شاخص‌های شکوفایی شهری را مورد تحلیل و واکاوی قرار داده و نیز به بررسی و ارزیابی ابعاد شکوفایی شهر نظیر، بهره‌وری، کیفیت زندگی و توسعه زیرساخت در شهر شهریار پرداخته است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داده است که در میان شاخصهای ارزیابی شده، بهره‌وری بیشترین تأثیر در شکوفایی شهری و کیفیت زندگی کمترین نقش را در توسعه شهر شهریار داشته است.

روش پژوهش

کلانشهر رشت با مشکلات متعددی همچون مشکلات اجتماعی، اقتصادی و محیط‌زیستی مواجه است (زیاری و همکاران، ۱۴۰۲: ۴۰-۱۷) در این خصوص پیاده‌سازی شکوفایی شهری که منجر به رضایتمندی سکونت ساکنان شهر شود، نیازمند تجدید نظر در رویکردهای کلان مدیریتی و به‌کارگیری ابزارهای جدید در برنامه‌ریزی است. آینده پژوهی به عنوان رویکردی نوین، فرآیندی است که منجر به نتیجه پایدار عمل برنامه‌ریزی می‌شود. این پژوهش قصد دارد با رویکرد آینده پژوهی به شناسایی پیشران‌های کلیدی رضایتمندی سکونت در چارچوب شکوفایی شهری در شهر رشت و ارائه سناریوهای در این خصوص بپردازد. پژوهش حاضر کاربردی و به لحاظ روش انجام، توصیفی - تحلیلی بوده که در راستای مبانی علم آینده پژوهی با رویکرد اکتشافی (دیده‌بانی گذشته و حال، جهت پرداخت آینده) و تحلیلی به وضعیت رضایتمندی سکونت در چهارچوب شکوفایی شهری در شهر

1. Dimuna & Olotuah
2. Nurzafira Zainul Abidin
3. Yin

رشت پرداخته است. در این راستا نیز گردآوری داده‌ها در بخش نظری به روش اسنادی و در بخش عملی نیز به صورت پیمایشی، مبتنی بر تکنیک دلفی بوده است. با توجه به اینکه از نرم افزار میک‌مک و سناریو ویزارد برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شده است، نوع پرسشنامه به صورت ماتریس اثرات متقابل و به پیمایش نظرات کارشناسان و متخصصان است. برای شناسایی عوامل کلیدی توسط نرم‌افزار میک‌مک، پس از شناسایی عوامل تأثیرگذار در رضایتمندی سکونت، پرسشنامه تأثیرات متقابل طراحی شد. روایی آن توسط صاحب‌نظران به صورت مصاحبه‌ای انجام شد. به دلیل تخصصی بودن موضوع، جامعه آماری شامل مدیریت شهری و متخصصین شهر رشت می‌باشد که به منظور ارائه تصویری واقعیت و تحلیل مورد قبول از شرایط موجود، این گروه‌ها به عنوان جامعه هدف انتخاب شده‌اند. شیوه انتخاب نمونه‌ها، نمونه‌گیری گلوله برفی است که یک روش غیرتصادفی است. با توجه به تخصصی بودن موضوع و اینکه حجم جامعه به صورت دقیق مشخص نیست و تنها می‌توان برآوردی از حجم جامعه ارائه نمود، لذا انتخاب یک حجم نمونه دقیق دشوار به نظر می‌رسد. برای این کار از قوانین راسکو^۱ که برای تعیین حجم نمونه پیشنهاد داده است، استفاده می‌شود، حجم نمونه‌های بیشتر از ۳۰ و کمتر از ۵۰۰ برای اکثر پژوهش‌ها مناسب هستند (Bigloo et al., 2019: 190). لذا در این پژوهش ۳۵ نفر از متخصصان بعنوان نمونه انتخاب شدند. وزندهی این پرسشنامه به صورت مقایسه‌ای زوجی و میزان ارتباط متغیرها با اعداد بین صفر تا سه سنجیده می‌شود. پس از تکمیل پرسشنامه توسط متخصصان، پرسشنامه‌های مشابه حذف و ۲۳ پرسشنامه مذکور در قالب یک فایل اکسل وارد نرم‌افزار MicMac شد و عوامل کلیدی استخراج شد، سپس وضعیت‌های احتمالی مختلفی برای هر کدام از عوامل کلیدی در نظر گرفته شد و در قالب پرسشنامه، اثرات متقابل طراحی شد (وزندهی این پرسشنامه به صورت مقایسه‌ای زوجی و میزان ارتباط متغیرها به صورت طیفی از اعداد ۳ تا -۳ سنجیده می‌شود). روایی این پرسشنامه نیز توسط اساتید به صورت مصاحبه‌ای انجام گرفت و سپس پرسشنامه به وسیله جامعه آماری تکمیل شد و از طریق قابلیت Ensemble در نرم افزار Scenario Wizard، پرسشنامه‌ها وارد نرم افزار شد.

جدول ۳. شاخص‌ها و عوامل مؤثر بر رضایتمندی سکونتی در چارچوب شکوفایی شهری

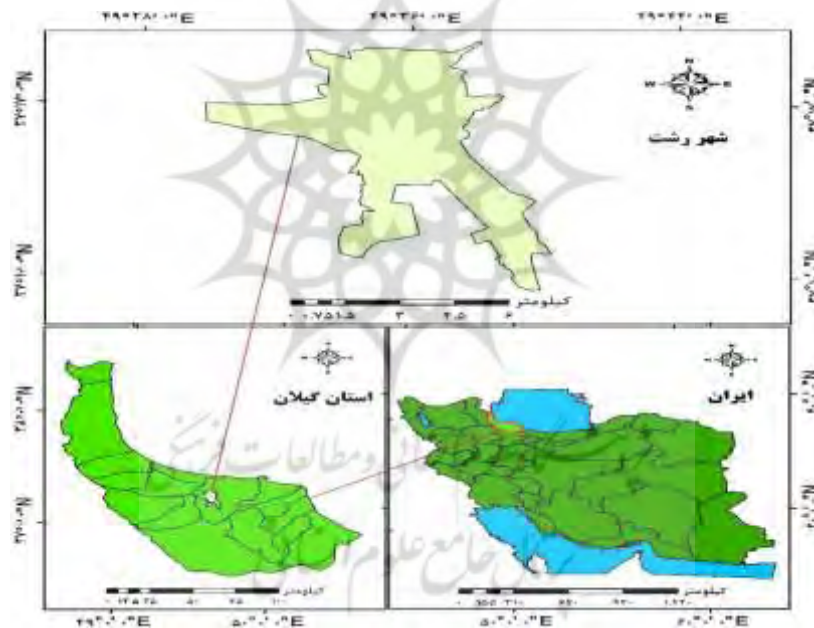
تولید اقتصادی	X1	میانگین درآمد خانوار	(اللهیاری اصلیارده و همکاران ۱۳۹۶)
	X2	تولید شهر به ازای هر نفر	مطلبی و همکاران (۱۳۹۸)
	X3	نسبت اشتغال به جمعیت	(Kshetrimayum et al, 2020) Lee et al, 2021
توسعه زیرساختها	X4	فضاهای پارکینگ در شهر	
	X5	راه‌ها و جاده‌ها	
	X6	شبکه آب و فاضلاب شهری	
	X7	دسترسی به خدمات عمومی	مطلبی و همکاران (۱۳۹۸)
	X8	وسایل نقلیه عمومی	اکبریان رونیزی (۱۳۹۷)
	X9	دسترسی به خدمات تجاری روزمره	Abolfathi Momtaz et al, 2018
	X10	مراکز بهداشتی درمانی در شهر	خانیزاده و رضویان (۱۳۹۶)
	X11	فضاهای آموزشی در شهر	Seyhan & Tulin Vural, 2016
	X12	وجود بانک و عابربانک در شهر	Eizenberg et al, 2020
	X13	دسترسی به مراکز اوقات فراغت	Lee et al, 2021
	X14	فروشگاه‌ها و مغازه‌ها در شهر	
کیفیت زندگی	X15	فضای سبز در شهر	
	X16	سرزندگی و نشاط در شهر	
	X17	احساس آرامش در شهر	
	X18	کیفیت مسکن	مطلبی و همکاران (۱۳۹۸)
	X19	مساحت واحد مسکونی	علیپور، شهبان (۱۳۹۸)
	X20	استحکام واحد مسکونی	(اللهیاری اصلیارده و همکاران ۱۳۹۶)
	X21	تراکم واحد مسکونی	(Kshetrimayum et al, 2020)
	X22	کیفیت معابر و خیابان‌ها	Seyhan & Tulin Vural, 2016
	X23	زیباسازی شهر	Eizenberg et al, 2020
	X24	نظافت و پاکیزگی شهر و ایمنی مرتبط با تردد وسایل نقلیه	
عدالت و مشارکت اجتماعی	X25	مشارکت مردم و بخش خصوصی	(اللهیاری اصلیارده و همکاران ۱۳۹۶) (Chen et al, 2019) (Davoodi & Ulas Dagli, 2019)

Park, 2020			پایداری زیست محیطی
(Kshetrimayum et al, 2020)	کاهش استفاده از سوختهای فسیلی و کاهش آلودگی هوا	X26	
(Abolfathi Momtaz et al, 2018)			
خانیزاده و رضویان (۱۳۹۶)	دل بستگی و تعلق به مکان	X27	حکمرانی و قانون گذاری در شهر
(اللهیاری اصلیارده و همکاران ۱۳۹۶)			
مطلبی و همکاران (۱۳۹۸)			
Larco, 2016			
(Davoodi & Ulas Dagli, 2019)	امنیت در شهر	X28	
علیپور، شهابیان (۱۳۹۸)	احساس مسؤولیت	X29	
(Kshetrimayum et al, 2020)			
(Abolfathi Momtaz et al, 2018)			
Seyhan & Tulin Vural, 2016	کاهش جرم و جنایت	X30	
Eizenberg et al, 2020			
Lee et al, 2021			

منبع: (Abolfathi, (Allahyari Asli Ardeh et al., 2018), (Motalabi et al., 2020), (Kshetrimayum et al., 2020), (Akbarian Ronizi, 2019), (Abolfathi Momtaz et al, 2018), (Khanizadeh and Razavian, 2018), (Alipour, Shahabian, 2020), (Chen et al., 2019), (Davoodi & Ulas Dagli, 2019), (Seyhan & Tulin Vural, 2016), (Eizenberg et al., 2020), (Park, 2020), (Larco, 2015), (Lee et al., 2021), (Dagli, 2019)

قلمرو جغرافیایی پژوهش

شهر رشت در ۴۹ درجه و ۳۵ دقیقه و ۴۵ ثانیه طول شرقی و ۳۷ درجه و ۱۶ دقیقه و ۳۰ ثانیه عرض شمالی قرار دارد. شهر رشت اولین و بزرگترین نقطه شهری استان گیلان و حاشیه جنوبی دریای خزر و مرکز سیاسی - اداری استان است و به ۵ منطقه تقسیم شده است. بر اساس سرشماری رسمی سال ۱۳۹۵، جمعیت شهر رشت تعداد ۶۷۶،۹۹۱ نفر است و مساحت این شهر حدود ۱۰۱۶۳ هکتار می‌باشد (Statistical Yearbook of the Province, 2017).

شکل ۱. قلمرو جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

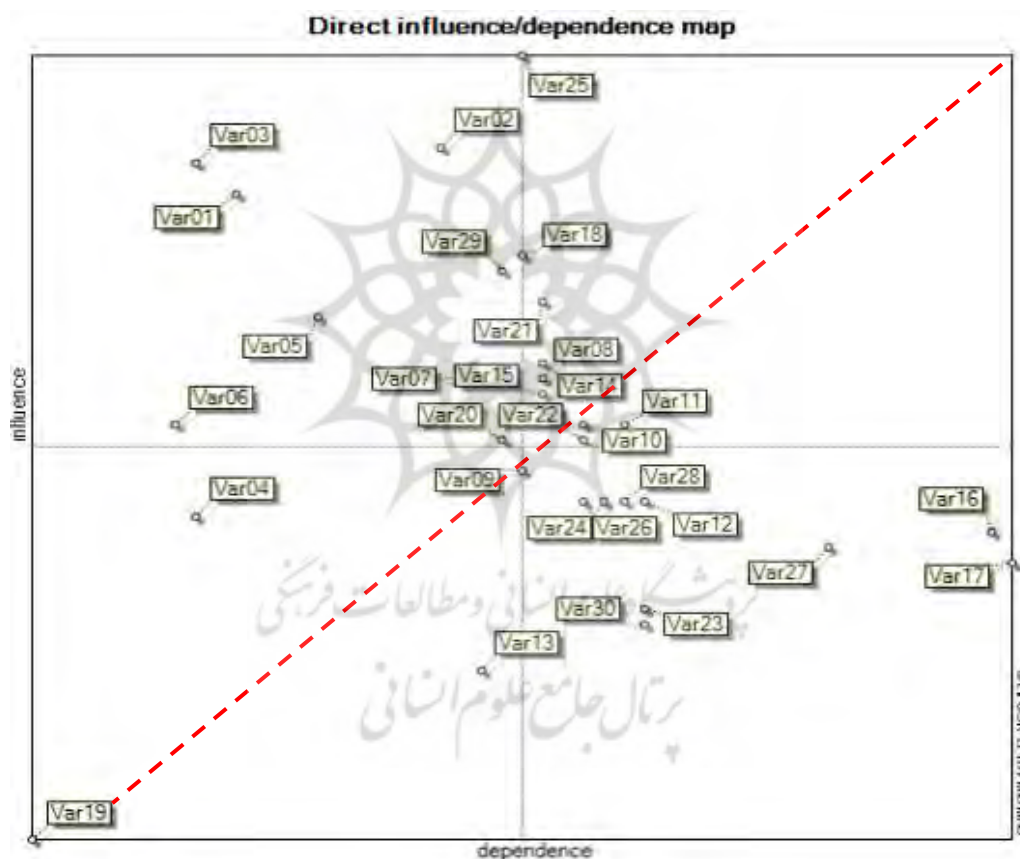
یافته‌ها و بحث

در این پژوهش با استفاده از روش دلفی از نظرات کارشناسان بهره گرفته شده است. پس از طی کردن مراحل مربوط به پندل نخبگان، مهمترین شاخص‌های مؤثر شکوفایی شهری در رضایتمندی سکونت تعیین شد و سپس از نرم‌افزار MicMac برای تجزیه و تحلیل پیشران‌های کلیدی استفاده شد. میزان ارتباط دو متغیر به صورت کمی و با اعداد مربوط (=۰ ارتباطی وجود ندارد، ۱=ارتباط ضعیف، ۲=ارتباط متوسط، ۳=ارتباط قوی) نشان داده شد. در این مرحله با ۹۰۰ سوال برای ۳۰ متغیر مواجه خواهیم بود با استفاده از خروجی‌های نرم‌افزار میک‌مک می‌توان شرایط شاخص‌ها و ارتباط آن‌ها را تحلیل کرد. شاخص پرشدگی ماتریس حدود ۹۵ درصد است که این میزان نشان دهنده پیوستگی و تأثیرگذاری زیاد عوامل شناسایی شده بر یکدیگر است. این نتایج نشان

می‌دهد تعداد روابط با اثرگذاری متوسط از سایر روابط بیشتر است. براساس ماتریس تأثیرات مستقیم برگرفته از نرم‌افزار MicMac، جمع سطرهاى ماتریس نشان دهنده میزان اثرگذاری و جمع ستون‌ها نشان دهنده میزان اثرپذیری یک عامل از سایر عوامل است. سیستم‌های ناپایدار به همراه متغیرهای اثرگذار و اثرپذیر، تحولات شدیدی در آینده خواهند داشت و وضعیت کنونی آن‌ها پایدار نخواهد ماند. در این حالت پراکنش متغیرها لوزی شکل خواهد بود. با توجه به شکل (۲)، جایگاه و موقعیت شاخص‌ها براساس امتیازی که از سوی نخبگان کسب کرده‌اند، در نواحی چهارگانه مشخص شده است. در ادامه پژوهش حاضر اقدام به محاسبه رابطه بین متغیرها با استفاده از نرم‌افزار میک‌مک گردید و بر اساس آن برای هر متغیر یک امتیاز در نظر گرفته شد. به دنبال آن بر اساس امتیازهای بدست آمده متغیرها براساس تأثیرگذاری و تأثیرپذیری به صورت مستقیم رتبه‌بندی می‌گردند و دو نوع گراف و تحلیل تأثیرات مستقیم و دیگری تأثیرات غیرمستقیم را ارائه می‌دهد. جمع‌بندی ارزش‌گذاری ماتریس که توسط خبرگان انجام شده، در جدول (۴)، ارائه شده است.

جدول ۴. نتایج نرم‌افزار میک‌مک

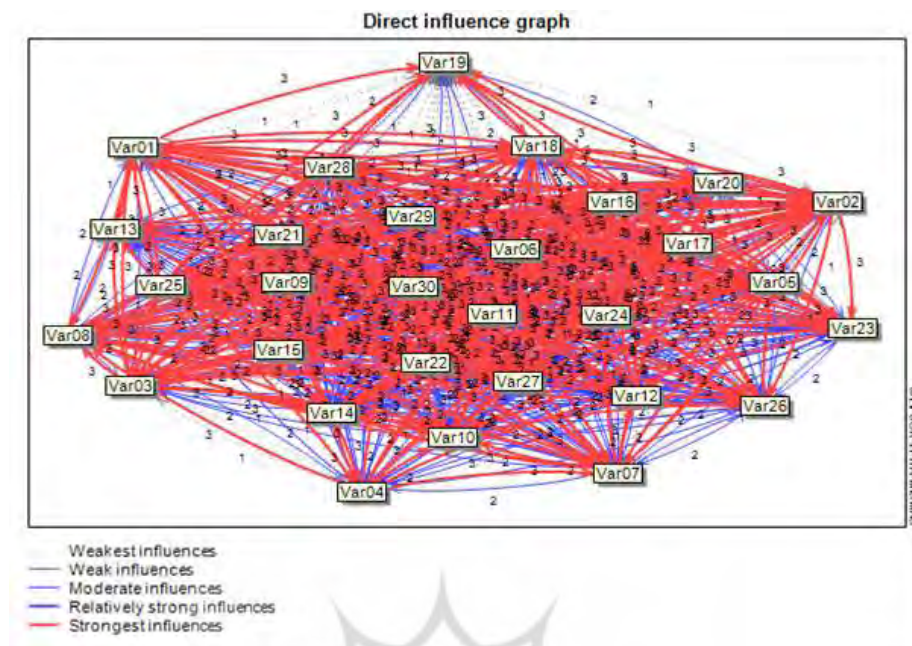
اندازه ماتریسی	تعداد تکرار	تعداد صفرها	تعداد یک‌ها	تعداد دوها	تعداد سه‌ها	تعداد p	مجموع	درصد خانه‌های پرشده
30	3	45	134	410	311	0	855	95%

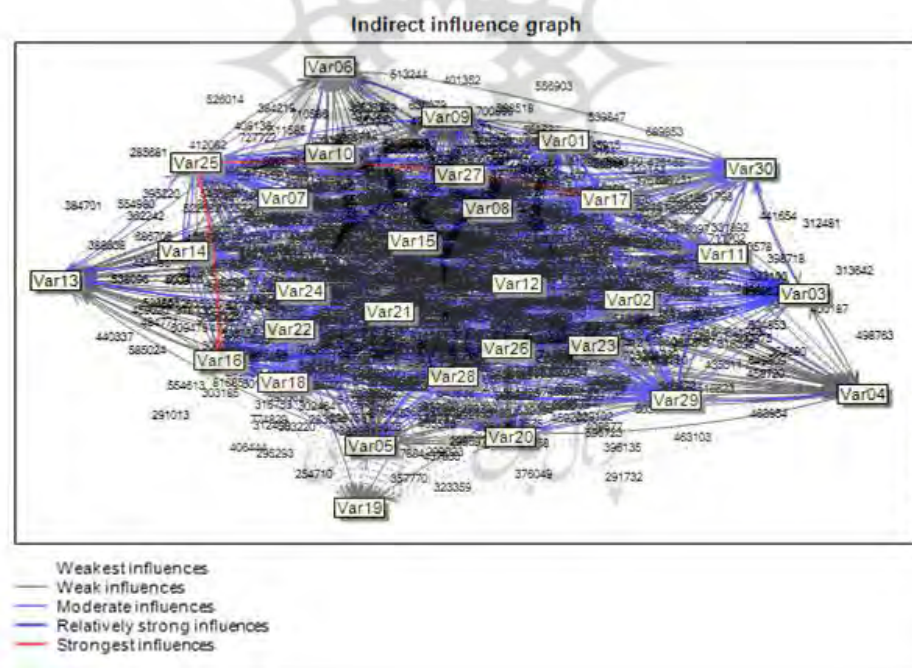
شکل ۲. اثرات مستقیم عوامل تعیین کننده رضایتمندی سکونتی شهر رشت در چهارچوب شکوفایی شهری

اکنون نوبت شناسایی متغیرهای کلیدی است. این کار با کمک طبقه‌بندی مستقیم متغیرها متناسب با میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری متقابل آن‌ها براساس منطق سیستمی و به وسیله خروجی نرم‌افزار میک‌مک انجام می‌گیرد. متغیرهایی که در بالای قطر اصلی نمودار قرار می‌گیرند، به دلیل اینکه میزان تأثیرگذاری آن‌ها بیشتر از تأثیرپذیری آن‌ها است، به عنوان متغیرهای کلیدی انتخاب می‌شوند. قرارگرفتن متغیرها در نواحی دیگر نشان دهنده اهمیت کم آن‌ها نیست، بلکه بدین معناست که برای نتیجه بخشی و شروع به کارگیری شکوفایی شهری در رضایتمندی سکونتی نقش علی و زیربنایی کمتری دارند. گراف اثرگذاری نشان دهنده روابط متغیرها و چگونگی اثرگذاری آن‌ها بر یکدیگر است. این گراف در قالب خطوط قرمز و آبی نشان داده می‌شود که

انتهای هر خط با یک پیکان نشان داده شده و بیانگر جهت اثرگذاری متغیر است. خطوط قرمز نشان دهنده اثرگذاری شدید عوامل بر یکدیگر است و خطوط آبی با تفاوت در ضخامت روابط متوسط تا ضعیف را نشان می‌دهد.

شکل ۳. تأثیرات مستقیم بین عوامل و روابط بین آن‌ها

شکل ۴. تأثیرات غیرمستقیم بین عوامل و روابط آن‌ها

ناحیه اول (پیشران‌های ورودی یا کلیدی): متغیرهای قرارگرفته در این ناحیه شامل میانگین درآمد خانوار؛ تولید شهر به ازای هر نفر؛ نسبت اشتغال به جمعیت؛ احساس مسئولیت؛ تراکم واحد مسکونی؛ دسترسی به خدمات عمومی؛ شبکه آب و فاضلاب شهری؛ راه‌ها و جاده‌ها و فضای سبز در شهر. این‌ها متغیرها یا عواملی هستند که به عنوان متغیرهای کلیدی میزان اثرگذاری آن‌ها بیشتر از تأثیرپذیریشان بوده و حرکت به سمت پویایی و ثبات سیستم به آن‌ها وابسته است، بنابراین کنترل و سازماندهی این متغیرها بسیار مهم می‌باشد.

متغیرهای ناحیه دوم (پیشران‌های دوجبه‌ای): متغیرها یا پیشران‌هایی در این ناحیه قسمت شمال شرقی نمودار قرار می‌گیرند که توان زیادی برای قرارگیری در بین عوامل تاثیرگذار (قسمت شمال غربی نمودار) داشته و می‌توانند با تداوم وضع نامطلوب موجود در آینده با قرارگیری در بین عوامل تاثیرگذار، موجب بهبود بیشتر سیستم گردند و این متغیرها به دو دسته تقسیم می‌شوند:

۱. متغیرهای ریسک: مشارکت مردم و بخش خصوصی؛ کیفیت مسکن و وسایل نقلیه عمومی متغیرهای ریسک سیستم می‌باشند. یعنی ظرفیت بالایی جهت تبدیل شدن به بازیگران کلیدی سیستم را دارا هستند، زیرا به علت ماهیت ناپایدارشان، پتانسیل تبدیل شدن به نقطه انفعال سیستم را دارند. ۲. متغیرهای هدف: فضاهای آموزشی در شهر؛ فروشگاه‌ها و مغازه‌ها در شهر متغیرهای هدف در سیستم می‌باشند. این متغیر بیش از آنکه تاثیرگذار باشند، تاثیرپذیر بوده و می‌توان آن را با قطعیت قابل قبولی به عنوان نتیجه تکامل سیستم شناسایی نمود و با دستکاری این متغیرها، می‌توان به تغییرات و تکامل سیستم در جهت مورد نظر دست یافت. متغیرهای ناحیه سوم (پیشران‌های وابسته یا نتیجه): متغیرهای قرارگرفته در این ناحیه عبارتند از: سرزندگی و نشاط در شهر؛ احساس آرامش در شهر؛ امنیت در شهر؛ وجود بانک و عابربانک در شهر؛ کاهش استفاده از سوخت‌های فسیلی و کاهش آلودگی؛ نظافت و پاکیزگی شهر و ایمنی مرتبط با تردد وسایل نقلیه، دلبستگی و تعلق مکان؛ کاهش جرم و جنایت؛ زیباسازی شهر و دسترسی به مراکز اوقات فراغت. در واقع ضعف در پیشران‌های اصلی موثر بر رضایتمندی سکونت‌ی شهر رشت در چهارچوب شکوفایی شهری موجب خواهند شد تا این متغیرها دچار ضعف گردیده و نتایج منفی به بار آورند چرا که این دسته از متغیرها به عنوان متغیرهای وابسته یا نتیجه، تاثیرپذیر بوده و وضعیت آن‌ها وابستگی زیادی به تغییر در متغیرهای دوجبه‌ای و تاثیرگذار (نواحی ۱ و ۲) دارد و این متغیرها خروجی سیستم محسوب می‌شوند.

متغیرهای ناحیه چهارم (پیشران‌های مستقل): مساحت واحد مسکونی؛ فضاهای پارکینگ در شهر این‌ها متغیرهایی کم‌تاثیرتر در رضایتمندی سکونت‌ی شهر رشت در چهارچوب شکوفایی شهری محسوب می‌شوند.

متغیرهای ناحیه پنجم (متغیرهای تنظیمی): آخرین گروه از متغیرها، متغیرهای تنظیمی هستند که در اطراف مرکز نمودار واقع هستند و در برخی مواقع به‌عنوان متغیرهای اهرمی ثانویه (ضعیف هدف و ریسک) عمل می‌کنند و قابلیت ارتقا به متغیرهای تاثیرگذار و یا دوجبه‌ای را دارا هستند. در پژوهش حاضر نیز چهار متغیر دارای وضعیت تنظیمی در صفحه پراکنش متغیرها بودند که عبارتند از: دسترسی به خدمات تجاری روزمره، مراکز بهداشتی درمانی در شهر، استحکام واحد مسکونی و کیفیت معابر و خیابان‌ها. برای شناسایی متغیرهای کلیدی از طبقه‌بندی مستقیم متغیرها متناسب با میزان تاثیرگذاری و تاثیرپذیری متقابل آن‌ها براساس منطق سیستمی و به وسیله خروجی نرم‌افزار میک‌مک استفاده شد. تنها متغیرهای که در بالای قطر اصلی نمودار قرار می‌گیرند، به دلیل اینکه میزان تاثیرگذاری آن‌ها بیشتر از تاثیرپذیری آن‌ها است به عنوان متغیرهای کلیدی انتخاب می‌شوند. در نتیجه از متغیرهای تاثیرگذار (به دلیل اینکه تاثیرگذارترین شاخص‌ها هستند)، متغیرهای ریسک (به دلیل اینکه ظرفیت بالایی برای تبدیل شدن به عوامل کلیدی سیستم دارند) و متغیرهای تنظیمی (که قابلیت تبدیل به متغیرهای ریسک و اهداف ثانویه را دارند) به عنوان مهمترین عوامل تعیین کننده استفاده می‌شوند.

جدول ۵. تأثیرات مستقیم متغیرها بر یکدیگر

میزان اثرات مستقیم (MDI)					
گونه	ابعاد	متغیرها	تأثیرگذاری (جمع سطرها)	تأثیرپذیری (جمع ستون‌ها)	خالص اثرگذاری
متغیرهای ناحیه اول (تاثیرگذار- ورودی)	تولید اقتصادی	میانگین درآمد خانوار	77	49	28
		تولید شهر به ازای هر نفر	81	58	23
		نسبت اشتغال به جمعیت	80	47	33
	زیرساخت‌ها	دسترسی به خدمات عمومی	66	60	6
		شبکه آب و فاضلاب شهری	62	46	16
		راه‌ها و جاده‌ها	70	53	17

1	64	65	فضای سبز در شهر		
7	64	71	تراکم واحد مسکونی	کیفیت زندگی	
11	62	73	احساس مسئولیت	حکمرانی و قانونگذاری	
2	64	66	وسیله نقلیه عمومی	زیرساخت	
11	63	74	کیفیت مسکن	کیفیت زندگی	ریسک
24	63	87	مشارکت مردم و بخش خصوصی	عدالت و مشارکت اجتماعی	ناحیه دوم (دووجهی)
5-	68	63	فضاهای آموزشی در شهر		
14-	61	47	فروشگاه‌ها و مغازه‌ها در شهر	زیرساخت	هدف
3-	63	60	دسترسی به خدمات تجاری روزمره		
3-	66	63	مراکز بهداشتی-درمانی در شهر	زیرساخت	
0	62	62	استحکام واحد مسکونی		متغیرهای تنظیمی
4	62	66	کیفیت معابر و خیابان‌ها	کیفیت زندگی	

مطابق با جدول فوق، از میان ۱۸ عامل مؤثر در رضایتمندی سکونتی در چارچوب شکوفایی شهری، متغیرهایی که دارای نمره خالص اثرگذاری منفی بودند، از لیست عوامل کلیدی حذف شدند و متغیرهای تراکم ساختمانی و استحکام واحد مسکونی را به دلیل شباهت موضوعی که در زمینه مسکن دارند حذف نموده و تنها کیفیت مسکن در نظر گرفته شده است. در مجموع ۱۲ متغیر کلیدی را شناسایی نمودیم. در جدول (۶) و (۱۲) عامل کلیدی مؤثر در رضایتمندی سکونتی در چارچوب شکوفایی شهری در شهر رشت براساس خالص اثرگذاری مستقیم (MDI) رتبه‌بندی شدند.

جدول ۶. رتبه تأثیرات مستقیم متغیرها

متغیرها	ناحیه	بعد	اثرات مستقیم	رتبه
نسبت اشتغال به جمعیت	اول	تولید اقتصادی	خالص اثرگذاری	1
میانگین درآمد خانوار	اول	تولید اقتصادی		2
مشارکت مردم و بخش خصوصی	دوم (ریسک)	عدالت و مشارکت اجتماعی		3
تولید شهر به ازای هر نفر	اول	تولید اقتصادی		4
راهها و جاده‌ها	اول	توسعه زیرساخت‌ها		5
شبکه آب و فاضلاب شهری	اول	توسعه زیرساخت‌ها		6
احساس مسئولیت	اول	حکمرانی و قانونگذاری در شهر		7
کیفیت مسکن	دوم (ریسک)	کیفیت زندگی		8
دسترسی به خدمات عمومی	اول	توسعه زیرساخت‌ها		9
کیفیت معابر و خیابان‌ها	پنجم	کیفیت زندگی		10
وسیله نقلیه عمومی	دوم (ریسک)	توسعه زیرساخت‌ها		11
فضاهای سبز در شهر	اول	توسعه زیرساخت‌ها		12

بعد از مشخص شدن مهمترین عوامل، وضعیت‌های مختلفی (حالات احتمالی مربوط به عوامل کلیدی) برای هر یک از وضعیت‌های مختلف درباره رضایتمندی سکونتی شهر رشت در چهارچوب شکوفایی شهری تعیین شد. تعداد این وضعیت‌ها متناسب با شرایط هر یک از عوامل طراحی شده است. در واقع این وضعیت‌های مربوط به هر یک از عوامل به عنوان پیشران‌ها و راهبردهایی برای بهبود رضایتمندی سکونتی شهر رشت می‌توانند در نظر گرفته شوند و احتمال وقوع داشته باشند. در نهایت ۲۸ وضعیت احتمالی برای آینده رضایتمندی سکونتی شهر رشت در چهارچوب شکوفایی شهری در نظر گرفته شد که از این تعداد ۱۴ وضعیت احتمالی مطلوب؛ ۳ وضعیت احتمالی ایستا و ۱۱ وضعیت احتمالی بحرانی هستند. با مشخص شدن وضعیت‌های احتمالی، پرسشنامه‌ای به صورت ماتریس اثرات متقابل طراحی و در اختیار کارشناسان قرار گرفت. در این پرسشنامه، وضعیت‌ها می‌توانند

تأثیرگذاری تقویت کننده یا تأثیرگذاری محدودکننده را نیز نشان دهند و اعداد پرسشنامه از ۳+ تا ۳- متغیر است. سؤال محوری این پرسشنامه این است که اگر وضعیت A^۱ از عامل کلیدی A در آینده رضایتمندی سکونتی شهر رشت اتفاق بیفتد، چه تأثیری بر وقوع یا نبود وقوع وضعیت B^۲ از عامل کلیدی B خواهد داشت و به همین ترتیب تا آخرین وضعیت احتمالی در آخرین عامل کلیدی ادامه می‌یابد. ۲۸ وضعیت احتمالی برای ۱۲ عامل کلیدی موثر بر بهبود رضایتمندی سکونتی شهر رشت متصور می‌باشد. سناریوهای ارائه شده توسط نرم افزار سناریو ویزارد، ۱۰۰۰۰ سناریو بود که از این تعداد ۱۲۹۴ مورد آن دارای اعتبار و ۲ سناریو با سازگاری بالا می‌باشد. از ۲ سناریو با سازگاری بالا، سناریو اول شرایط مطلوب و سناریوی دوم شرایط بحرانی برای آینده رضایتمندی سکونتی شهر رشت در چارچوب شکوفایی شهری را نشان می‌دهد.

جدول ۷. عوامل کلیدی و وضعیت‌های احتمالی عوامل تعیین کننده رضایتمندی سکونتی شهر رشت

عوامل کلیدی	وضعیت‌های احتمالی	وضعیت	اختصار
میانگین درآمد خانوار	بهبود وضعیت اقتصادی و افزایش درآمد خانوار	مطلوب	A1
	تغییر نکردن وضعیت اقتصادی و ثابت ماندن درآمد خانوار	ایستا	A2
	تورم و رکود و تأثیر آن بر درآمد خانوار	بحرانی	A3
تولید شهر به ازای هر نفر	بهبود شرایط اقتصادی و افزایش تولید شهر	مطلوب	B1
	نوسانات شدید اقتصادی و کاهش تولید شهر	بحرانی	B2
	برنامه‌ریزی در خصوص ایجاد مشاغل جدید	مطلوب	C1
نسبت اشتغال به جمعیت	وجود بحران‌های اقتصادی و تعطیلی کارخانه‌ها و کارگاه‌ها	بحرانی	C2
	مشارکت مردمی و شهروندسالاری	مطلوب	D1
	مشارکت مردمی در سطح آگاهی مردم	ایستا	D2
مشارکت مردم و بخش خصوصی	عدم امکان مشارکت مردم در برنامه‌ریزی و سیاستگذاری	بحرانی	D3
	رعایت قوانین و مقررات ساختمانی و مقاومت ساختمان	مطلوب	E1
	وجود تسهیلات ضروری و رفاهی	مطلوب	E2
کیفیت مسکن	عدم رعایت قوانین ساختمانی	بحرانی	E3
	مسئولیت‌پذیری شهرداری، مسئولین و مردم	مطلوب	F1
	عدم مسئولیت‌پذیری مسئولین و مردم	بحرانی	F2
احساس مسئولیت	ایجاد زیرساخت‌های مناسب	مطلوب	G1
	عدم در نظر گرفتن تاسیسات و تجهیزات متناسب با شهر	بحرانی	G2
	مکانیابی مناسب خدمات عمومی	مطلوب	H1
دسترسی به خدمات عمومی	توزیع ناعادلانه خدمات شهری	بحرانی	H2
	کاهش زمان و هزینه سفر	مطلوب	I1
	راه‌ها و جاده‌های نامناسب و ایجاد ترافیک و تصادف	بحرانی	I2
راه‌ها و جاده‌ها	تشویق مردم به استفاده از وسیله نقلیه عمومی و کاهش آلودگی هوا	مطلوب	J1
	کاهش استفاده از سوخت‌های فسیلی	مطلوب	J2
	نبود تسهیلات مناسب وسایل نقلیه عمومی در نتیجه عدم استفاده از آن	ایستا	J3
وسيله نقلیه عمومی	ایجاد معابر و خیابان‌های با کیفیت و زیباسازی آن‌ها توسط شهرداری	مطلوب	K1
	عرض نامناسب معابر و خیابان‌ها که منجر به افزایش هرج و مرج و ترافیک می‌شود	بحرانی	K2
	ایجاد پارک و فضای سبز شهری توسط شهرداری	مطلوب	L1
کیفیت معابر و خیابان‌ها	عدم توجه به فضای سبز شهری که منجر به افزایش آلودگی هوا می‌شود	بحرانی	L2

نتایج حاصل از انجام تحقیق نشان داد که از مجموع ۷۱۶ قضاوت سلولی انجام شده، ۱۱۸ سلول (۱۶/۴۸ درصد) حاوی قضاوت تأثیر متقابل ۳-، ۸۸۰ سلول (۱۲/۲۹ درصد) حاوی قضاوت تأثیر متقابل ۲-، ۱۳۹ سلول (۱۹/۴۱ درصد) حاوی قضاوت تأثیر متقابل ۱-، ۲۳ سلول (۳/۲۱ درصد) حاوی قضاوت تأثیر متقابل ۰، ۱۶۷ سلول (۲۳/۳۲ درصد) حاوی قضاوت تأثیر متقابل ۱، ۸۶ سلول (۱۲/۰۱ درصد) حاوی قضاوت تأثیر متقابل ۲، ۹۵ سلول (۱۳/۲۷ درصد) حاوی قضاوت تأثیر متقابل ۳ است.

جدول ۸. سناریوهای با سازگاری قوی در آینده رضایتمندی سکونت‌ی شهر رشت

سناریوی اول	سناریوی دوم
بهبود وضعیت اقتصادی و افزایش درآمد خانوار (A1)	تورم و رکود و تأثیر آن بر درآمد خانوار (۳A)
بهبود شرایط اقتصادی و افزایش تولید شهر (B1)	نوسانات شدید اقتصادی و کاهش تولید شهر (۲B)
برنامه‌ریزی در خصوص ایجاد مشاغل جدید (C1)	وجود بحران‌های اقتصادی و تعطیلی کارخانه‌ها و کارگاه‌ها (۲C)
مشارکت مردمی و شهروندسالاری (D1)	عدم امکان مشارکت مردم در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری (۳D)
رعایت قوانین و مقررات ساختمانی و مقاومت ساختمان (E1)	عدم رعایت قوانین ساختمانی (۳E)
مسئولیت‌پذیری شهرداری، مسئولین و مردم (F1)	عدم مسئولیت‌پذیری مسئولین و مردم (۲F)
ایجاد زیرساخت‌های مناسب (G1)	عدم در نظر گرفتن تأسیسات و تجهیزات متناسب با شهر (۲G)
مکانیابی مناسب خدمات عمومی (H1)	توزیع ناعادلانه خدمات شهری (۲H)
کاهش زمان و هزینه سفر (I1)	راه‌ها و جاده‌های نامناسب و ایجاد ترافیک و تصادف (۲I)
کاهش استفاده از سوخت‌های فسیلی (J1)	نبود تسهیلات مناسب وسایل نقلیه عمومی در نتیجه عدم استفاده از آن (۳J)
ایجاد معابر و خیابانهای با کیفیت و زیباسازی آن‌ها توسط شهرداری	عرض نامناسب معابر و خیابان‌ها که منجر به افزایش هرج و مرج و ترافیک می‌شود (۲K)
(K1)	
ایجاد پارک و فضای سبز شهری توسط شهرداری (L1)	عدم توجه به فضای سبز شهری که منجر به افزایش آلودگی هوا می‌شود (۲L)

در راستای بهبود وضعیت رضایتمندی سکونت‌ی شهر رشت باید وضعیت احتمالی مطلوب تقویت و وضعیت احتمالی بحرانی تضعیف گردد. با توجه به نتایج نرم افزار سناریو ویزارد به تحلیل توصیفگرها و ارائه ارزش سازگاری آن‌ها می‌پردازیم:

در مورد توصیفگر F فرض F (مسئولیت‌پذیری شهرداری، مسئولین و مردم) انتخاب شده است. این فرض توسط عناصر سناریوی زیر پشتیبانی می‌شود:

A: A1 (weight 2) B: B1 (weight 3) C: C1 (weight 3) D: D1 (weight 2) E: E1 (weight 2) G: G1 (weight 2) H: H1 (weight 3) I: I1 (weight 2) J: J1 (weight 2) K: K1 (weight 3) L: L1 (weight 2)

هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر با این فرض مغایرت ندارد. به طور خلاصه، این فرض نمره تأثیر ۲۶+ را نشان می‌دهد. بنابراین استدلال‌های به نفع این فرض غالب است. فرض جایگزین "F" (عدم مسئولیت‌پذیری مسئولین و مردم) توسط هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر پشتیبانی نمی‌شود. و تأثیر این فرض ۲۳- است.

در مورد توصیفگر B فرض B (بهبود شرایط اقتصادی و افزایش تولید شهر) انتخاب شده است. این فرض توسط عناصر سناریوی زیر پشتیبانی می‌شود:

A: A1 (weight 3) C: C1 (weight 3) D: D1 (weight 3) E: E1 (weight 1) F: F1 (weight 3) G: G1 (weight 1) H: H1 (weight 2) I: I1 (weight 1) J: J1 (weight 1) K: K1 (weight 1) L: L1 (weight 1)

هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر با این فرض مغایرت ندارد. به طور خلاصه، این فرض نمره تأثیر ۲۰+ را نشان می‌دهد. بنابراین، استدلال‌های به نفع این فرض غالب است. فرض جایگزین "B" (نوسانات شدید اقتصادی و کاهش تولید شهر) توسط هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر پشتیبانی نمی‌شود و تأثیر این فرض ۲۲- است.

در مورد توصیفگر H فرض H (مکانیابی مناسب خدمات عمومی) انتخاب شده است. این فرض توسط عناصر سناریوی زیر پشتیبانی می‌شود:

A: A1 (weight 3) B: B1 (weight 3) C: C1 (weight 1) D: D1 (weight 3) E: E1 (weight 1) F: F1 (weight 3) G: G1 (weight 1) I: I1 (weight 2) J: J1 (weight 1) K: K1 (weight 1) L: L1 (weight 1)

هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر با این فرض مغایرت ندارد. به طور خلاصه، این فرض نمره تأثیر ۲۰+ را نشان می‌دهد. بنابراین، استدلال‌های به نفع این فرض غالب است. فرض جایگزین "H" (توزیع ناعادلانه خدمات شهری) توسط هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر پشتیبانی نمی‌شود. و تأثیر این فرض ۲۱- است.

در مورد توصیفگر A فرض A (بهبود وضعیت اقتصادی و افزایش درآمد خانوار) انتخاب شده است. این فرض توسط عناصر سناریوی زیر پشتیبانی می‌شود:

B: B1 (weight 3) C: C1 (weight 3) D: D1 (weight 3) E: E1 (weight 2) F: F1 (weight 3) H: H1 (weight 2) I: I1 (weight 1) J: J1 (weight 1) K: K1 (weight 1) L: L1 (weight 1)

هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر با این فرض مغایرت ندارد. به طور خلاصه، این فرض نمره تأثیر +۲۰ را نشان می‌دهد. بنابراین، استدلال‌های به نفع این فرض غالب است. فرض جایگزین "۳A" (تورم و رکود و تأثیر آن بر درآمد خانوار) توسط هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر پشتیبانی نمی‌شود. و تأثیر این فرض ۱۹- است.

در مورد توصیف‌گر D فرض ۱D (مشارکت مردمی و شهروندسالاری) انتخاب شده است. این فرض توسط عناصر سناریوی زیر پشتیبانی می‌شود:

A: A1 (weight 3) B: B1 (weight 3) C: C1 (weight 3) F: F1 (weight 1) H: H1 (weight 3) I: I1 (weight 1) J: J1 (weight 1) K: K1 (weight 1) L: L1 (weight 1)

هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر با این فرض مغایرت ندارد. به طور خلاصه، این فرض نمره تأثیر +۱۷ را نشان می‌دهد. بنابراین، استدلال‌های به نفع این فرض غالب است. فرض جایگزین "۳D" (عدم امکان مشارکت مردم در برنامه‌ریزی و سیاستگذاری) توسط هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر پشتیبانی نمی‌شود. و تأثیر این فرض ۲۱- است.

در مورد توصیف‌گر C فرض ۱C (برنامه‌ریزی در خصوص ایجاد مشاغل جدید) انتخاب شده است. این فرض توسط عناصر سناریوی زیر پشتیبانی می‌شود:

A: A1 (weight 2) B: B1 (weight 2) D: D1 (weight 3) E: E1 (weight 1) F: F1 (weight 2) G: G1 (weight 1) H: H1 (weight 3) I: I1 (weight 1) J: J1 (weight 2) K: K1 (weight 1) L: L1 (weight 1)

هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر با این فرض مغایرت ندارد. به طور خلاصه، این فرض نمره تأثیر +۱۹ را نشان می‌دهد. بنابراین، استدلال‌های به نفع این فرض غالب است. فرض جایگزین "۲C" (وجود بحران‌های اقتصادی و تعطیلی کارخانه‌ها و کارگاه‌ها) توسط هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر پشتیبانی نمی‌شود. و تأثیر این فرض ۱۸- است.

در مورد توصیف‌گر I فرض ۱I (کاهش زمان و هزینه سفر) انتخاب شده است. این فرض توسط عناصر سناریوی زیر پشتیبانی می‌شود:

A: A1 (weight 1) B: B1 (weight 3) C: C1 (weight 1) D: D1 (weight 3) E: E1 (weight 1) F: F1 (weight 3) G: G1 (weight 1) H: H1 (weight 2) J: J1 (weight 1) K: K1 (weight 2) L: L1 (weight 1)

هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر با این فرض مغایرت ندارد. به طور خلاصه، این فرض نمره تأثیر +۱۹ را نشان می‌دهد. بنابراین، استدلال‌های به نفع این فرض غالب است. فرض جایگزین "۲I" (راه‌ها و جاده‌های نامناسب و ایجاد ترافیک و تصادف) توسط هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر پشتیبانی نمی‌شود. و تأثیر این فرض ۱۷- است.

در مورد توصیف‌گر G فرض ۱G (ایجاد زیرساخت‌های مناسب) انتخاب شده است. این فرض توسط عناصر سناریوی زیر پشتیبانی می‌شود:

A: A1 (weight 2) B: B1 (weight 2) C: C1 (weight 1) D: D1 (weight 3) E: E1 (weight 1) F: F1 (weight 3) H: H1 (weight 2) I: I1 (weight 1) J: J1 (weight 1) K: K1 (weight 2) L: L1 (weight 2)

هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر با این فرض مغایرت ندارد. به طور خلاصه، این فرض نمره تأثیر +۲۰ را نشان می‌دهد. بنابراین، استدلال‌های به نفع این فرض غالب است. فرض جایگزین "۲G" (عدم در نظر گرفتن تاسیسات و تجهیزات متناسب با شهر) توسط هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر پشتیبانی نمی‌شود. و تأثیر این فرض ۱۵- است.

در مورد توصیف‌گر E فرض ۱E (رعایت قوانین و مقررات ساختمانی و مقاومت ساختمان) انتخاب شده است. این فرض توسط عناصر سناریوی زیر پشتیبانی می‌شود:

A: A1 (weight 2) B: B1 (weight 2) C: C1 (weight 1) D: D1 (weight 3) F: F1 (weight 2) G: G1 (weight 2) H: H1 (weight 2) I: I1 (weight 1) J: J1 (weight 1) K: K1 (weight 1) L: L1 (weight 1)

هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر با این فرض مغایرت ندارد. به طور خلاصه، این فرض نمره تأثیر +۱۸ را نشان می‌دهد. بنابراین، استدلال‌های به نفع این فرض غالب است. فرض جایگزین "۳E" (عدم رعایت قوانین ساختمانی) توسط هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر پشتیبانی نمی‌شود. و تأثیر این فرض ۱۶- است.

در مورد توصیف گر L فرض ۱L (ایجاد پارک و فضای سبز شهری توسط شهرداری) انتخاب شده است. این فرض توسط عناصر سناریوی زیر پشتیبانی می‌شود:

A: A1 (weight 3) B: B1 (weight 3) C: C1 (weight 1) D: D1 (weight 1) E: E1 (weight 1) F: F1 (weight 1) G: G1 (weight 1) H: H1 (weight 3) I: I1 (weight 1) J: J1 (weight 1) K: K1 (weight 1)

هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر با این فرض مغایرت ندارد. به طور خلاصه، این فرض نمره تأثیر ۱۷+ را نشان می‌دهد. بنابراین، استدلال‌های به نفع این فرض غالب است. فرض جایگزین "۲L" (عدم توجه به فضای سبز شهری که منجر به افزایش آلودگی هوا می‌شود) توسط هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر پشتیبانی نمی‌شود. و تأثیر این فرض ۱۶- است.

در مورد توصیف گر K فرض ۱K (ایجاد معابر و خیابان‌های با کیفیت و زیباسازی آن‌ها توسط شهرداری) انتخاب شده است. این فرض توسط عناصر سناریوی زیر پشتیبانی می‌شود:

A: A1 (weight 2) B: B1 (weight 2) C: C1 (weight 2) D: D1 (weight 2) E: E1 (weight 1) F: F1 (weight 3) G: G1 (weight 2) H: H1 (weight 3) I: I1 (weight 1) J: J1 (weight 2) L: L1 (weight 1)

هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر با این فرض مغایرت ندارد. به طور خلاصه، این فرض نمره تأثیر ۲۱+ را نشان می‌دهد. بنابراین، استدلال‌های به نفع این فرض غالب است. فرض جایگزین "۲K" (عرض نامناسب معابر و خیابان‌ها که منجر به افزایش هرج و مرج و ترافیک می‌شود) توسط هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر پشتیبانی نمی‌شود. و تأثیر این فرض ۷- است.

در مورد توصیف گر J فرض ۱J (کاهش استفاده از سوخت‌های فسیلی) انتخاب شده است. این فرض توسط عناصر سناریوی زیر پشتیبانی می‌شود:

A: A1 (weight 1) B: B1 (weight 1) C: C1 (weight 1) D: D1 (weight 3) E: E1 (weight 1) F: F1 (weight 2) G: G1 (weight 1) H: H1 (weight 3) I: I1 (weight 3) K: K1 (weight 1) L: L1 (weight 1)

هیچ یک از عناصر سناریوی دیگر با این فرض مغایرت ندارد. به طور خلاصه، این فرض نمره تأثیر ۱۸+ را نشان می‌دهد. فرض جایگزین "۳J" (نبود تسهیلات مناسب وسایل نقلیه عمومی در نتیجه عدم استفاده از آن) تأثیر آن ۲۲+ است. این باعث می‌شود که فرض جایگزین منطقی‌تر از فرض سناریوی J "۱" باشد. بنابراین این فرض متناقض است. با توجه به موارد گفته شده، ارزش سازگاری‌های تعیین شد (جدول ۹)

جدول ۹. ارزش سازگاری مربوط به عوامل کلیدی در آینده رضایتمندی سکونتی شهر رشت

ارزش سازگاری	عوامل کلیدی
49	مسئولیت‌پذیری مسئولین و مردم
42	تولید شهر به ازای هر نفر
41	دسترسی به خدمات عمومی
39	میانگین درآمد خانوار
38	مشارکت مردم و بخش خصوصی
37	نسبت اشتغال به جمعیت
36	راهها و جاده‌های ارتباطی
35	شبکه آب و فاضلاب شهری
34	کیفیت مسکن
33	فضای سبز شهری
28	کیفیت معابر و خیابانها
4-	وسایل نقلیه عمومی

با توجه به یافته‌های تحقیق، مسئولیت‌پذیری مسئولین و مردم؛ تولید شهر به ازای هر نفر و دسترسی به خدمات عمومی جزو بالاترین ارزش سازگاری مربوط به عوامل کلیدی در آینده رضایتمندی سکونتی شهر رشت می‌باشند.

نتیجه‌گیری

رویکرد رضایتمندی سکونت‌ی طی چند دهه اخیر بسیار مورد توجه واقع شده است. لذا تمرکز و هدف پژوهش حاضر واکاوی مؤلفه‌های شکوفایی شهری در ایجاد رضایتمندی سکونت‌ی با رویکرد آینده‌پژوهی در شهر رشت است. در این پژوهش ابتدا ۳۰ فاکتور رضایتمندی سکونت‌ی در شهر رشت در چارچوب شکوفایی شهری با نظر متخصصان شناسایی شد و با استفاده از نرم‌افزار میک‌مک مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در مجموع ۱۲ عامل به عنوان عوامل کلیدی در رضایتمندی سکونت‌ی شهر رشت در چارچوب شکوفایی شهری در نظر گرفته شدند. که از میان آن‌ها به ترتیب امتیاز خالص اثرگذاری مستقیم؛ نسبت اشتغال به جمعیت با امتیاز ۳۳ رتبه اول، میانگین درآمد خانوار با امتیاز ۲۸ رتبه دوم، مشارکت مردم و بخش خصوصی با امتیاز ۲۴ رتبه سوم، تولید شهر به ازای هر نفر با امتیاز ۲۳ رتبه چهارم، راه‌ها و جاده‌ها با امتیاز ۱۷ رتبه پنجم، شبکه آب و فاضلاب شهری با امتیاز ۱۶ رتبه ششم، احساس مسئولیت با امتیاز ۱۱ و با توجه به قرار گرفتن در ناحیه اول رتبه هفتم، کیفیت مسکن با امتیاز ۱۱ و با توجه به اینکه در ناحیه دوم (ریسک) قرار دارد رتبه هشتم، دسترسی به خدمات عمومی با امتیاز ۶ رتبه نهم، کیفیت معابر و خیابان‌ها با امتیاز ۴ رتبه دهم، وسیله نقلیه عمومی با امتیاز ۲ رتبه یازدهم و فضاهای سبز در شهر با امتیاز ۱ رتبه دوازدهم را به خود اختصاص دادند. نتایج این مطالعه نشان داد، پیشران‌های که در حوزه اقتصادی و مشارکت اجتماعی تعریف شده‌اند، دارای بیشترین اثرگذاری هستند. این متغیرها از لحاظ تاثیرگذاری بر متغیرهای دیگر برتری چشمگیری دارند. بر این اساس می‌توان آن‌ها را متغیرهای پیشران در رضایتمندی سکونت‌ی در چارچوب شکوفایی شهری در شهر رشت معرفی نمود. در واقع برای برنامه‌ریزی و مدیریت هدفمند در برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، استفاده از روش‌های آینده‌پژوهی بخصوص سناریونویسی به دلیل تدوین راهبردهای انعطاف‌پذیر برای حل مسائل شهری راهگشا است. در این مرحله نیز با توجه به نظر متخصصان سناریوها تدوین شدند. سناریوهای ارائه شده توسط نرم‌افزار سناریوویزارد، ۱۰۰۰۰ سناریو بود که از این تعداد ۱۲۹۴ مورد آن دارای اعتبار و ۲ سناریو با سازگاری بالا می‌باشد. از ۲ سناریو با سازگاری بالا، سناریو اول شرایط مطلوب و سناریوی دوم شرایط بحرانی را برای آینده رضایتمندی سکونت‌ی در چارچوب شکوفایی شهری نشان می‌دهد. طبق نتایج بدست آمده سناریوی اول بهترین سناریوی پیش‌برنده برای بهبود وضعیت رضایتمندی سکونت‌ی شهر رشت در چارچوب شکوفایی شهری است، با تحقق این سناریو به میزان ۱۰۰ درصد عوامل تعیین‌کننده رضایتمندی سکونت‌ی شهر رشت محقق خواهد شد. وضعیت‌های احتمالی انتخاب شده در این سناریو تاثیرات مثبت زیادی بر عامل بهبود وضعیت رضایتمندی سکونت‌ی شهر رشت در چارچوب شکوفایی شهری دارند. سناریو دوم سناریوی بحرانی است که با تحقق این سناریو وضعیت عوامل تاثیرگذاری در آینده رضایتمندی سکونت‌ی شهر رشت به بدترین حالت خود خواهد رسید. بنابراین بهتر است اقدامات اولیه در راستای رفع وضعیت‌های بحرانی باشد تا سیستم به سمت پایداری حرکت کرده و عوامل تاثیرگذار در سناریوی اول روند تاثیرگذاری مثبت خود را داشته باشند. با مشخص شدن وضعیت‌های احتمالی، پرسشنامه‌ای به صورت ماتریس اثرات متقابل طراحی و در اختیار کارشناسان قرار گرفت. با توجه به نتایج نرم‌افزار سناریو ویزارد به تحلیل توصیف‌گرها و ارائه ارزش سازگاری آن‌ها پرداخته و با توجه به امتیاز ارزش سازگاری هر یک از مؤلفه‌های مربوط به عوامل کلیدی در آینده رضایتمندی سکونت‌ی شهر رشت در چارچوب شکوفایی شهری به رتبه‌بندی آن‌ها پرداخته شده است؛ در این میان مسئولیت‌پذیری مسئولین و مردم با ارزش سازگاری ۴۹ رتبه اول، تولید شهر به ازای هر نفر با ارزش سازگاری ۴۲ رتبه دوم، دسترسی به خدمات عمومی با ارزش سازگاری ۴۱ رتبه سوم، میانگین درآمد خانوار با ارزش سازگاری ۳۹ رتبه چهارم، مشارکت مردم و بخش خصوصی با ارزش سازگاری ۳۸ رتبه پنجم، نسبت اشتغال به جمعیت با ارزش سازگاری ۳۷ رتبه ششم، راه‌ها و جاده‌های ارتباطی با ارزش سازگاری ۳۶ رتبه هفتم، شبکه آب و فاضلاب شهری با ارزش سازگاری ۳۵ رتبه هشتم، کیفیت مسکن با ارزش سازگاری ۳۴ رتبه نهم، فضای سبز شهری با ارزش سازگاری ۳۳ رتبه دهم و کیفیت معابر و خیابان‌ها با ارزش سازگاری ۲۸ رتبه یازدهم و وسایل نقلیه عمومی یا ارزش سازگاری ۴- رتبه دوازدهم را به خود اختصاص دادند. به‌طورکلی، برای هر یک از عوامل کلیدی مؤثر، مجموعه‌ای از راهکارهای مؤثر وجود دارد که آینده رضایتمندی سکونت‌ی در چارچوب شکوفایی شهری در شهر رشت را فراهم خواهد ساخت. در این پژوهش در خصوص نتایج حاصل از سناریوها، می‌توان عنوان نمود که سناریوهای حوزه حکمروایی و مشارکت مردمی و نهادهای و همچنین سناریوها در حوزه اقتصاد بیشترین ارزش سازگاری را به خود اختصاص دادند. لذا جهت تحقق رضایتمندی سکونت‌ی در چارچوب شکوفایی شهری باید زمینه لازم برای تحقق حکمروایی شهری و عملکرد یکپارچه توأم با مشارکت مردمی در مدیریت شهری مورد توجه قرار گیرد.

تقدیر و تشکر

این مقاله مستخرج از طرح پژوهشی مستقل بوده و بدون حمایت مالی سازمانی انجام شده است.

منابع

- حاتمی‌نژاد، حسین؛ کانونی، رضا و همقدم نوشا (۱۴۰۳)، تحلیل ساختاری حکمروایی محیط زیست شهری با رویکرد آینده پژوهی (مطالعه موردی: شهر تهران)، *مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی*، ۱۹(۱)، ۱۶۷-۱۵۱.
- https://journals.iau.ir/article_707758.html.
- زیاری، کرامت‌الله؛ حاتمی‌نژاد، حسین، پوراحمد، احمد؛ زنگنه شهرکی، سعید و همقدم نوشا. (۱۴۰۱). ارائه الگوی حکمروایی شهری هوشمند با رویکرد آینده پژوهی (مورد مطالعه شهر رشت). *نقش جهان*، ۱۲(۴)، ۵۰-۲۲.
- <http://dorl.net/dor/20.1001.1.23224991.1401.12.4.1.7>.
- همقدم، نوشا؛ زیاری، کرامت‌الله؛ حاتمی‌نژاد، حسین، پوراحمد، احمد و زنگنه شهرکی سعید. (۱۴۰۲). ارائه پیشران‌های کلیدی آینده حکمروایی شهری هوشمند (مطالعه موردی: شهر رشت). *مطالعات جغرافیایی نواحی ساحلی*، ۴(۱)، ۴۰-۱۷.
- <https://doi.org/10.22124/gscj.2023.22422.1174>.
- همقدم، نوشا؛ زیاری، کرامت؛ حاتمی‌نژاد، حسین؛ پوراحمد، احمد و زنگنه شهرکی، سعید. (۱۴۰۱). ارائه سناریوهای آینده حکمروایی شهری هوشمند (مورد مطالعه: شهر رشت)، *نشریه چشم‌انداز شهرهای آینده*، ۳(۲)، ۵۶-۳۱.
- <http://jvfc.ir/article-1-170-fa.html>.
- Abolfathi Momtaz, Y., Fallahi, B., & Delbari, A. (2018). Residential Satisfaction Among Iranian Senior Citizens. *The Open Psychology Journal*, 11, 89-94. <https://doi.org/10.2174/1874350101811010089>
- Ahadnejad, M., Hazeri, S., Meshkini, A., & Piri, I. (2019). Identifying the Key Factors Affecting Urban Prosperity with a future study (Case Study: Tabriz Metropolis). *Journal of Urban Research and Planning*, 32, 15-30. [doi: 10.1001.1.22285229.1397.9.32.2.9](https://doi.org/10.1001.1.22285229.1397.9.32.2.9).
- Akbarian Ronizi, S. R. (2019). Assessing Citizens' Satisfaction with the Quality of Residential Environment (Case Study: Zarghan City). *Geographical Research on Urban Planning*, 6(1), 113-127. [doi: 10.22059/JURBANGEO.2018.253144.874](https://doi.org/10.22059/JURBANGEO.2018.253144.874).
- Alipour, D., & Shahabian, P. (2020). Evaluation of Factors Affecting Satisfaction with the Environmental Quality of Residential Neighborhoods (Case Study: Pardis City). *Quarterly Journal of Environmental Planning*, 4, 21-39. (in Persian) <https://sanad.iau.ir/journal/ebtp/Article/669511?jid=669511&lang=en>.
- Allahyari Asli Ardeh, Sh., Jafari Mehrabadi, M., & Shokrgzar, A. (2018). Assessing the quality of residential environment in urban neighborhoods (Case study: Khorramshahr and Ziaberi neighborhoods of Rasht). *Geography and Urban Planning Research*, 5(1), 105-125. [doi: 10.22059/jurbangeo.2017.63212](https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2017.63212).
- Arbab, P. (2018). Urban Prosperity Initiative, a New and Fundamental Approach to Sustainability, First International Conference and Eighth National Conference on Urban Planning and Management. Mashhad, Article COI: URBANPLANING08_045.
- Austin, D., Mark, Furr, L.A., & Spine, M. (2002). The Effects of Neighborhood Conditions on Perceptions of Safety. *Journal of Criminal Justice* 30(5), 417-427. [doi:10.1016/S0047-2352\(02\)00148-4](https://doi.org/10.1016/S0047-2352(02)00148-4).
- Azmati, H., Mehdinejad, J., Ehsani Oskooi, S. F. (2020). The Interaction of Residential Satisfaction and Spontaneous Physical Interventions of Residents. *Quarterly Journal of Urban Management*, 54, 169-182.
- Biglou, H. H., Server, R., & Nouri, A. (2019). Explaining the feasibility of good urban governance with emphasis on location intelligence, (Case: Tehran City). *Urban Management*, 17(52), 189-204. <http://ijurm.imo.org.ir/article-1-2313-en.html>.
- Bonaiuto, M., & Fornara, F. (2017). Residential Satisfaction and Perceived Urban Quality, Reference Module in Neuroscience and Biobehavioral Psychology, Elsevier, 1-5, <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-809324-5.05698-4>.
- Chen, Ning (Chris). Hall, C. M., K. Yu. & Cheng Q. (2019). Environmental Satisfaction, Residential Satisfaction, and Place Attachment: The Cases of Long-Term Residents in Rural and Urban Areas in China. *Sustainability*, 11, 6439. [doi:10.3390/su11226439](https://doi.org/10.3390/su11226439).P 1-20.
- Daneshpour, H., Saeedi Rezvani, N., & Daneshpour, M. R. (2019). Evaluation of Eleven Areas of Shiraz in terms of Urban Prosperity Indicators Using FAHP Model. *Journal of Urban Research and Planning*, 9 33), 17-32. [doi: 10.1001.1.22285229.1397.9.33.2.1](https://doi.org/10.1001.1.22285229.1397.9.33.2.1).

- Davoodi, T., & U. U. Daghl. (2019). Exploring the Determinants of Residential Satisfaction in Historic Urban Quarters: Towards Sustainability of the Walled City Famagusta, North Cyprus. *Sustainability*, 11, 6261. doi:10.3390/su11226261.P 1-25.
- Debnath, R., Bardhan, R., & Sunikka-Blank, M. (2019). Discomfort and distress in slum rehabilitation: Investigating a rebound phenomenon using a backcasting approach. *Habitat Int.* 87, 75-90. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2019.03.010>.
- Dimuna, K., & Olotuah, A. (2020). Analysis of Residents' Satisfaction Levels with Housing and Residential Environment of Six Occupied Housing Estates in Benin City, Edo State, Nigeria, *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 9(1), 179-194. <https://doi.org/10.1080/02673037.2020.1867083>
- Eizenberg, E., Jabareen, Y., & Zilberman, O. (2020). Planning by Scale: The Role of Perceived Scale in Determining Residential Satisfaction. *Journal of Planning Education and Research*, 43(4), 1-12, doi: 10.1177/0739456X20921431.
- Fani, Z., Sharifi, B., Mostafavi Sahib, S., & Heidari, S. (2020). Modeling and prioritizing key factors in achieving urban prosperity (Case study: Sanandaj city). *Quarterly Journal of Urban Construction Studies*, 3(9), 93-105.
- Fornara, F., & Manca, S. (2017). Healthy residential environments for the elderly. In G. Fleury-Bahi, E. Pol, & O. Navarro (Eds.), *Handbook of environmental psychology and quality of life research* (pp. 441-468). Cham, Switzerland: Springer.
- Gan, X., Zuo, J., Baker, E., Chang, R., & Wen, T. (2019). Exploring the determinants of residential satisfaction in public rental housing in China: A case study of Chongqing. *J. Hous. Built Environ.* 34(3), 869-895. doi:10.1007/s10901-019-09691-x.
- Habitat, U. N. (2013). *Cities of Youth: Cities of Prosperity*.
- Habitat, U. N. (2013). *State of the world's cities 2012/2013: Prosperity of cities*. Routledge.
- Hanak, T., Marovic, I., Aigel, P. (2015). Perception of Residential Environment in Cities: A Comparative Study. *Procedia Engineering*, 117, 495-501. doi:10.1016/j.proeng.2015.08.202.
- Hosseini, S. M., Rahnema, M. R., Shokouhi, M. A., & Kharazmi, O. A (2020). Explain the scenarios of achieving a green city in the metropolis of Mashhad, with a futuristic approach. *Journal of Spatial Planning*, 9(34), 17-36. doi:10.30488/GPS.2019.100310.
- Jianbo, L. (2019). Spatial pattern of population mobility among cities in China: Case study of the National Day plus Mid-Autumn Festival based on Tencent migration data. *journal of cities*, 94(1), 55-69. doi:10.1016/j.cities.2019.05.022.
- Jiang, W., Feng, T. & Timmermans, H. J. (2018). Non-linear asymmetric gap models of residential satisfaction: Formulation and empirical evidence. *Environment and Planning B: Urban Analytics and City Science* 47(4), 569-589. doi: 10.1177/2399808318790251.
- Joss, S. (2015). *Sustainable cities: Governing for urban innovation*. Macmillan International Higher Education. ISBN 9781137006363.
- Kabisch, S., Poessneck, J., Soeding, M., & Schlink, U. (2021). Measuring residential satisfaction over time: results from a unique long-term study of a large housing estate. *Housing Studies*, 1-21. <https://doi.org/10.1080/02673037.2020.1867083>.
- Khanizadeh, M. A., & Razavian, M. T. (2019). Assessing the components affecting residents' satisfaction with the living environment in dilapidated and historical contexts (Case study: Sarshosh neighborhood of Mashhad). *Geography Quarterly (Regional Planning)*, 8(33), 229-244. doi: 20.1001.1.22286462.1397.9.1.14.4.
- Kratke, S. (2011). *The Creative Capital of Cities: Interactive Knowledge Creation and the Urbanization Economies of Innovation*. Informationen Zur Umweltpolitik, WileyBlackwell, Chichester, 149, 5-10. doi:10.1002/9781444342277.
- Kshetrimayum, B., Bardhan, R., & Kubota, T. (2020). Factors Affecting Residential Satisfaction in Slum Rehabilitation Housing in Mumbai. *Sustainability*, 12, 2344, doi:10.3390/su12062344.
- Larco, N. (2016). Sustainable Urban Design. *Journal of Urban design*, 21, 1- 29. doi:10.1080/13574809.2015.1071649,
- Lee, S., Parrott, K., Lee, M., Robinson, S., & Owusu, R. (2021). Residential Satisfaction of Rural Older Adults Aging in Place. *Gerontology & Geriatric Medicine*, 7, 1-7. doi: 10.1177/2333721421997190
- Lin, S., & Li, Z (2017). Residential satisfaction of migrants in Wenzhou, an 'ordinary city' of China. *Habitat International*, 66, 76-85. doi:10.1016/j.habitatint.2017.05.004.
- Maleki, S., & Madan Jojobari, M. (2016). *Urban Prosperity*. University Jihad Publications, Tehran.

- Manca, Sara., Cerina, V., & Fornara, F. (2019). Residential Satisfaction, Psychological Well-Being and Perceived Environmental Qualities in High- vs. Low- Humanized Residential Facilities for the Elderly. *Social Psychological Bulletin*, 14(2), 1-15. <https://doi.org/10.32872/spb.v14i2.33570>.
- Motalebi, Q., Mirgholami, M., Ayesham, M., & Molaei, A. (2020). Assessing the impact of social values on people's satisfaction with the living space Case study: Charandab neighborhood of Tabriz. *Quarterly Journal of Urban Management*, 18(56), 55-71. URL: <http://ijurm.imo.org.ir/article-2663-1fa.html>.
- Nurzafira Zainul Abidin, M. Abdullah, I., Basrah, N., & Alias, M. N. (2019). Residential Satisfaction: Literature Review and A Conceptual Framework. *Earth and Environmental Science* 385, 012040, [doi:10.1088/1755-1315/385/1/012040](https://doi.org/10.1088/1755-1315/385/1/012040). P1-9.
- Park, K. (2020). Social Capital and Residential Satisfaction in South Korea: A Comparative Study of Communities in Seoul, Yeosu and Gwacheon. *Environment and Urbanization Asia*, 11(1) 140-154. [doi:10.1177/0975425320906279](https://doi.org/10.1177/0975425320906279).
- Prager, Jean-Claude. (2017). *Value Creation and Urban Prosperity*. Inventing Tomorrow's Cities Website, February 22. <http://lafabriquedelacite.com>.
- Sanda, G. (2015). Measuring the prosperity of cities. *Habitat International*, 45, 1-2.
- Sen S, A., & Vural, T. (2016). The Evaluation of Space Quality in Outdoor Open Spaces. *European Journal of Sustainable Development*, 1(3), 27-38.
- Shafei, H., Ahmadian, R., & Meshkini, A. (2020). Evaluation of the dimensions of urban prosperity in Shahriar, the first international conference and the second international conference on urban planning, architecture, civil engineering and knowledge-based art, Islamic Azad University, Science and Research Branch. Tehran, Article COI Code: KBAU02_034.
- Sharp, G., & Warner, C. (2018). Neighborhood Structure, Community Social Organization, and Residential Mobility Socius, *Sociological Research for a Dynamic World*, 4, 1-14. [doi: 10.1177/2378023118797861](https://doi.org/10.1177/2378023118797861).
- Smrke, U., BLENKUŠ, M., & SOČAN, G. (2018). Residential satisfaction questionnaires: A systematic review. *Urbani izziv*, 29(2), 67-82. [doi:10.5379/urbani-izziv-en-2018-29-02-001](https://doi.org/10.5379/urbani-izziv-en-2018-29-02-001).
- Townshend, Tim, G. (2020). Urban design and human flourishing. *Journal of Urban Design*, 25(2), 181-185. [doi: 10.1080/13574809.2020.1727732](https://doi.org/10.1080/13574809.2020.1727732).
- Un- Habitat. (2016). *the City Prosperity Initiative*. United Nations Human Settlements Programme, London: Earthscan.
- Un-Habitat. (2016). The city prosperity initiative-Metropolitan Cities, September.
- UN-Habitat. (2012). *State of the World's Cities Report 2012/2013: Prosperity of Cities*. United Nations Humman Settlements Programme (UN-HABITAT), Nairobi.
- United Nations. (2016). *World urbanization prospects*. The 2014 revision, New York: Department of Economic and Social Affairs <http://esa.un.org/unpd/wup/Publications/Files/WUP2014-Report>.
- Yigitcanlar, T., Dur, F., & Dizdaroglu, D. (2015). Towards prosperous sustainable cities: A multiscale urban sustainability assessment approach. *Habitat International*, 45, 36-46. [doi:10.1016/j.habitatint.2014.06.033](https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2014.06.033).
- Yin, R., Miao, X., Geng, Z., & Sun, Y. (2018). Assessment of Residential Satisfaction and Influence Mechanism a Case Study of Jinan City. *Journal of Business Administration Research*, 7(2), 9-16. [doi:10.5430/JBAR.V7N2P9](https://doi.org/10.5430/JBAR.V7N2P9).

How to cite this article:

Zanganeh Shahraki, S., & Hamghadam, N. (2024). Investigating the Components of Urban Prosperity in Creating Residential Satisfaction with a Future Study (Case Study: Rasht City). *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 19(3), 239-257.

ارجا به این مقاله:

زنگنه شهرکی، سعید و همقدم، نوشا. (۱۴۰۳). واکاوی مؤلفه‌های شکوفایی شهری در ایجاد رضایتمندی سکونتی با رویکرد آینده پژوهی (مطالعه موردی: شهر رشت). فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۹ (۳)، ۲۳۹-۲۵۷.